

USİAD

YIL : 13
SAYI : 51
HAZİRAN 2012

BİLDİREN

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANIDIR

EURO'NUN VE BÖLGESİNİN GELECEĞİ KARANLIK

Maden Mühendisi Ümit Ragıp ÜNCÜ

BOR MADENLERİNİN DÜNÜ VE BUGÜNÜNÜ YAZDI

Kırmızı Et Üreticileri Birliği Başkanı Bülent Tunç:
"Halkımızın Hem Yerli Hem de Ucuz Et Yemesini İstiyoruz"

"Güvenli teknik çözümler"

Endüstriyel tesislere ait ısı santralleri ve mekanik uygulamaları, tesis kurma, planlama, proje yapım etüd ve fizibilite konularında faaliyet gösteren **PETEK İNŞAAT**, 25 yıllık tecrübesi, uzman kadrosu ile teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek çalışmalarını sürdürecektir.

Demirciler Sitesi 9. Cadde No: 63 Zeytinburnu - İSTANBUL
Tel: +90 212 547 08 77 (pbx) Faks: +90 212 558 73 57
www.peteklimited.com.tr

PETEK İNŞAAT

Her türlü bilgi işlem projenize donanım, yazılım ve hizmetlerimiz hakkında bilgi almadan başlamayın!

hizmetlerimiz hakkında,
detaylı bilgi almak için, lütfen bizi arayınız...

0 216 577 69 21

www.vbt.com.tr

Qualified Partner

SIEMENS
Information and
Communications

İSTANBUL Merkez Ofis
Eski Üsküdar Yolu Cad.
Bodur İş Merkezi No:8 Kat:3
D:11 34752 İçerenköy - İstanbul

Telefon +90 216 577 69 21 PBX
Faks +90 216 577 69 25

ANKARA Şube
Çetin Emeç Caddesi 6. Cadde 64/ 9
Öveçler Çankaya / Ankara

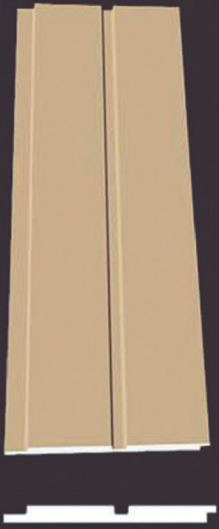
Telefon +90 312 472 12 52 - 53 PBX
Faks +90 312 472 12 54

ADANA Şube
Cemalpaşa Mah. Fuzuli Cad.
Galleria İş Merkezi No: 364
Seyhan / Adana

Telefon +90 322 454 12 95

KOCAELİ Şube
Kemal Nehrozoğlu Cad. GOSB Teknopark,
High-Tech Blok, Kat:1 No: B3 Gebze - Kocaeli

Telefon +90 262 678 89 96-97
Faks +90 262 678 89 96

SD 110
50 x 4 x 200 cm

SD 120
50 x 4 x 200 cm

SD 130
50 x 4 x 200 cm

SD 140
50 x 4 x 200 cm

SD 150
50 x 4 x 200 cm

SD 160
50 x 4 x 200 cm

DIŞ CEPHE KAPLAMALARI

Yapılarınızın en iyi, en güvenilir dostu:
Sırf moda diye, dış etkenler dayanıksız ve pahalı kaplamalar, binanızın genel dokusu ile bir bütünlük sağlamıyor ise paranızı sakoğa atmış olursunuz.

Peki nedir bu inceelikler...

Ulaş Polistren'in dış çephe kaplama malzemeleri binalarınıza görsel mükemelliğe ve dış etkenlere en dayanıklı malzeme olmasının yanısıra benzer ürünlere göre daha ekonomiktir.

Yıl: 13 Sayı: 51 Haziran 2012

e-dergimiz ayda bir yayımlanmaktadır

Yaygın süreli yayın

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI DERNEĞİ

ADINA SAHİBİ:

Fevzi DURGUN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Samim UYKUSEVEN

Genel Yayın Yönetmeni

Şenol ÇARIK

Editör

Deniz TOPRAK

Görsel Yönetmen

Soner ACAR

Bildiren Yönetim Yeri:

USİAD Genel Merkez:

Keskin Kalem Sok. Esen Apt. No. 6/6

Esentepe- Şişli –İstanbul

Tel: (0 212) 217 36 48

Faks: (0 212) 217 36 50

e-posta: iletisim@usiad.net

bildirendergisi@usiad.net

www.usiad.net

Danışma Kurulu: (Alfabetik Sırayla)

Prof. Dr. Alpaslan Işıklı

Doç. Dr. Barış Doster

Prof. Dr. Emin Gürses

Prof. Dr. Eren Omay

Prof. Dr. Erol Manisalı

Prof. Dr. Gülten Kazgan

Prof. Dr. İ. Yaşar Hacısalihoğlu

Mete Akyol

Murteza Çelikel

Şefik Soyuyüce

Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel

Prof. Dr. İ. Reşat Özkan

Dr. Necip Hablemitoğlu

Cevdet İnci

Onursal Başkan:

Kemal Özden

USİAD Denizli Şube:

Saltak Cad. No: 29 K: 6

Tel-Faks: (0 258) 264 27 28

USİAD İzmir Girişim Kurulu:

5709 Sk. No: 37 Karabağlar

Tel ve Faks: (0 232) 253 10 08

E-posta: tbayir@as-el.com.tr

Dergimize gönderilecek yazılar e-posta ile iki sayfayı geçmeyecek şekilde gönderilmelidir. Yazılardan yazarlar, reklamlardan firmalar sorumludur. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

6

KAPAK

NAZIM GÜVENÇ

Euro'nun ve Bölgesinin Geleceği Karanlık

10

SÖYLEŞİ

Bülent Tunç:

"Halkımızın Hem Yerli Hem de
Ucuz Et Yemesini İstiyoruz"

12

MAKALE

Mustafa PAMUKOĞLU

Dernekler ve vakıflar ne za-
man tacir sayılır

16

SÖYLEŞİ

Ayhan TİRYAKİ

"Çin'in Olmazsa Olmazı:
Üretim"

18

MAKALE

Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI

Rayiç Bedeller Çok Yüksek,
Arazimizi Başkaları Alacak!

27

MAKALE

Mustafa SÖNMEZ

"Yumuşak İniş"in Neresindeyiz

28

HABER

KOBİ'lerin internet siteleri
sınıfta kaldı

20

Ümit Ragıp ÜNCÜ

Doğal Kaynaklar ve Ülkelerin Bağımsızlığı...

Kendi malını kullan

Kendi ülkeni zengin et

Biz ithal mallar kullandıkça, bize mal satan ülkenin üretimi, kalitesi, verimi ve kârı artıyor; kendi üretimimiz ise düşüyor. Onlar, bizim paralarımızla kendi insanlarına daha iyi sağlık ve eğitim hizmeti, daha bakımlı kentler, daha konforlu bir yaşam sağlıyor. Bizim ülkemizde üretimin ve kazancın azalması ise, yaşam koşullarımızın her gün daha da kötüye gitmesi demektir.

USİAD

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

www.usiad.net

fevzi.durgun@usiad.net

BAS KAN D A N S I T L E R E

Sevgili dostlar,

Ekonomik durum maalesef çizilen pembe tabloların aksini göstermeye devam ediyor. Piyasada giderek kendini hissettiren durgunlaşmayla beraber artan dış ticaret açığı, cari açık ve işsizlikle birlikte ekonominin kırılganlığı sürmektedir. Bu durum ciddi bir iş ve karlılık azalmasına sebep olmakta ve şirketlerin gündemini ise büyümeden ziyade ayakta kalmak meşgul etmektedir.

****

Ülkemizde bugün hazır giyim, tekstil ve meyve-sebze sektörleri dışında diğer bütün sektörler net ithalatçı durumundadır. USİAD olarak kamuoyuyla paylaştığımız “Türk Ekonomisinde Değişim” (Bartu Soral 2011, Kırmızı Kedi Yayınevi) raporumuzla bunu açık bir şekilde ifade etmiştik.

2000 Kasım ve 2001 Şubat krizlerinden bugüne kadarki süreçte ekonomimiz düzlüğe çıkmamış, ekonomik kriz örtülü bir şekilde sürmüştür. Bütün bu olgulara rağmen 2000 ve 2001 krizlerinden sonra ekonominin düzeldiğini söyleyenlere karşı biz kriz koşullarının değişmediğini söyledik.

2005-2006’da ekonomide nisbi bir düzelme olduysa da, bazı çevreler ısrar ve inatla “kriz bitti” dediler, ancak biz yine mevcut görüşümüzü koruduk. 2008 Dünya Küresel Kriziyle birlikte katlanan sorunlarımız giderek içinden çıkılmaz bir hal almaktadır.

Bu görüşlerimizin temeli, 1999 yılının sonunda IMF’yle yapılan anlaşmayla belirlenen yol haritasının, 2000 Kasım ve 2001 Şubat krizleri sonrası yapılan bazı düzeltmelerle halen devam ediyor olmasına dayanmaktadır.

Uygulanmakta olan bu ekonomik programın özü, Türk ekonomisindeki sorunları çözmek değil, Türkiye’ye verilen borçların tahsilini garanti altına

almaktır. Bu tarihten sonra ülkemizdeki şirketlerin özelleştirme ve satın almalar yoluyla yabancılaştırılması hız kazandı. Yalnızca bankacılık sektöründe yüzde 60 oranında yabancılaşma da bu tarihten sonra gerçekleşmiştir.

****

Gelinen durumu özetlemek gerekirse ülkemiz ekonomisi, imalat yerine sıcak parayla ithalat yapan, tasarruf etmek yerine tüketen, yatırım yapmak yerine de borçlanan sürdürülemez bir ekonomiye sahiptir.

Ekonomiden Sorumlu eski Devlet Bakanı Ufuk Söylemez’in de ifade ettiği gibi “Türkiye, Cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir net hata noksan kalemiyle giren dövizlerle ayakta kalmaktadır.”

Ve bugün bu tablo içerisinde sıcak parayla dolup taşan, AVM’lerde ithal ürünleri tüketen ve insanları borçlandıran bir ekonomik model ile övünmek ne kadar doğrudur?

Dünyanın 17. ekonomisine sahip ancak kişi başına düşen milli gelirden 62. sırada yer alan ülkemizde büyümenin nasıl bir büyüme olduğu ortaya çıkmış olmuyor mu?

Ve 10 yıl önce 222 milyar dolar olan iç ve dış borçların toplamının, bugün 500 milyar doları aşmış olması her şeyi açık ve net bir şekilde açıklamıyor mu?

Bütün bu soruları yüksek sesle bir kez daha okuyup yanıtlarını objektif bir şekilde verdiğimizde tabloyu daha açık bir şekilde ortaya koyacağımıza ve çözümü tartışmaya başlayacağımıza inanıyorum.

Biz USİAD olarak bundan önce olduğu gibi bundan sonra da “kral çıplak” demeye devam edeceğiz.

Var mısınız, birlikte “kral çıplak” diyelim!

Sevgi ve saygılarımla,

Fevzi Durgun

Nazım GÜVENÇ

Euro'nun ve Bölgesinin Geleceği Karanlık

Öncelikle kıdemli kapitalist ülkeleri sarsan, sallayan finansal ve ekonomik kriz patladığı 2008 Eylülünden buyana ABD'den Avrupa'ya, özellikle de Avrupa Birliği ülkelerine sıçradı. Onlar arasında da en çok topluca "Euro bölgesi" denen 17 AB üyesinin katılmış bulunduğu coğrafya etkilendi. O kadar ki fiilen batmış fakat zorla, dış destekle su üstünde tutulmaya çalışılan Yunanistan'ın çare olarak yeniden kendi parası Drahmi'ye dönmeyi mi yoksa Euro'da kalmayı mı seçeceğinin Euro bölgesinin dağılmasını tetikleyip tetiklemeyeceği tartışılır oldu.

Bu ikilem, aslında, Yunanistan'ın yanı sıra Euro bölgesinin İspanya, Portekiz ve hattâ üçüncü büyük ekonomisi konumundaki İtalya gibi üyeleri için de gitgide öne çıkan, ağırlık kazanan bir tartışma konusu. Bir başka deyişle, döviz olarak Euro

ve onu ortak para birimi olarak kullanan 17 Avrupa Birliği üyesi ülkenin meydana getirdiği Euro bölgesinin geleceği günümüzün "en sıcak" kriz gündemi maddelerinden biri.

Bu krizi derinleştiren ve bir "dağılma" / "bölünme" ve dolayısıyla da bir "dibe çakılma" perspektiflerini ciddi olarak akla getiren olgu Euro bölgesi ülkeleri arasında (ve elbette dışında kalan diğer 10 üye ülkeyi de kapsar şekilde Avrupa Birliği içinde) bir çözüm planı / politikası / reçetesi / stratejisi üzerinde uzlaşma olmayışı.

17 EURO BÖLGESİ ÜYESİ DEVLET

Almanya, Avusturya, Belçika, Estonya, Finlandiya, Fransa, Kıbrıs Rum Devleti, Hollanda, İrlanda, İtalya, İspanya, Lüksemburg, Malta, Portekiz, Slovakya, Slovenya, Yunanistan.

Monako, San Marino ve Vatikan devletleri AB üyesi olmadıkları halde Euro'yu kendi resmi paraları olarak kullanma anlaşması imzaladılar.

Andorra, Kosova ve Karadağ da fiilen Euro'yu kendi para birimleri olarak kullanıyor.

Neden böyle oldu ve gidişat ne yönde? Bu yazıda bunu inceleyeceğiz. İlk Euro bölgesini sarsan krizin ekonomik nedenleri üzerinde duracağız; sonra gidişin yönünü belirleyecek ekonomik ve politik etkenleri gözden geçireceğiz.

NEDEN BÖYLE OLDU?

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin 1992'de "tek pazar" sistemine geçmelerinin ardından 1999'da da bazılarının "ortak para birimi" olarak Euro'yu devreye sokmaları Avrupa Birleşik Devletleri / Avrupa

Federasyonu ülküsü doğrultusunda atılmış "en önemli adım" olarak değerlendirilmişti. Bu yönde bir viraj daha dönülmüştü. Büyük çoğunluğun eğilimi, egemen hava: iyimserlikti.

Bunun başlıca ayrısı İngiltere (Birleşik Krallık) idi. İngiltere aslında kıta Avrupa'sına katıldığı için bile içi pek rahat değildi. Sterlin'i bırakıp Euro'yu kendi para birimi olarak kabul etmek ise ona asla kabul edilemez bir serüven gibi geliyordu. Elbette İngiltere'nin bu tavrında ekonomik nedenlerden ziyade devlet ve irade bağımsızlığı olarak kendi egemenliğine düşkünlüğü gibi siyasal tercihler belirleyici idi. Avrupa Birliği içine üye olarak katılmayı bile "dinamiğin içinde yer almak" stratejik tercihiyle kabullenmiş, bununla birlikte üyeliğini bir dizi kayıt şarta, farklılığının kabul edilmesine bağlamıştı. Zaten Avrupa'nın geleceğine ilişkin stratejik ülküsü de Birlik/Federasyon değil, bağımsız devletlerin Konfederasyonu şeklindeydi ve bunu yeri geldikçe vurgulamakta (hükümette ister Muhafazakâr Parti olsun, isterse İşçi Partisi) hiçbir fırsatı kaçırmıyordu. Sterlin'de kalmakta ısrarı da bu tavrının bir parçası olarak siyasal kökenliydi. Ancak ekonomik açıdan bakınca da Euro'nun geleceğine açıkçası pek güvenmiyordu.

Bu açıdan bakınca, 2000'lerin başındaki egemen neo-liberal ekonomik anlayış ortamında sesleri ön planda duyulmasa da yine tamamen ekonomik gerekçelerle kuşku belirenler, dahası ortak para alanı olarak Euro bölgesinin ve giderek Avrupa Birliği'nin uzun vadede sürdürülebileceğine güvenemeyenler, ikna olmayanlar İngiltere, hattâ AB dışında da vardı.

BAŞTAN BERİ DENGESİ BOZUK BÖLGE

Bu satırların yazarı da aralarında olmak üzere, bu düşüncede olanların başlıca tezleri Euro Bölgesi “kararı”nın öncelikle ekonominin, finansın onu doğal bir şekilde yâni kendi dinamiği içinde dayatmasının sonucu değil de; bu “sonuç”u siyasi bir kararla “ön-alarak” (siyasi bir inisiyatifle) bir an önce gerçekleşmesini sağlamak üzere atılmış bir adım olması idi – ki, bunun böyle olduğunu kararı alanların kendileri de itiraf etmekten kaçınmamışlardı.

Euro’yu 1 Ocak 1999’da ortak para birimi olarak kabul eden ve Euro Bölgesi’ni oluşturan ilk 11 ülke, burada her birinin o tarihteki ekonomik – finansal durumunun ayrıntısına girmeden belirtelim ki gerçekte, bu anlamda, hiç de tutarlı / dengeli bir topluluk, bir grup manzarasına sahip değillerdi. Bir başka deyişle, örnek olsun, bir İtalya’nın–ki Gayrisafi Yurtiçi Hasıla performansı ile Almanya ve Fransa’nın ardından üçüncü büyük ekonomik güç konumunda bulunuyor, kamu borcu AB’nin benimsemiş olduğu finansal ölçütlere çok aykırı idi. Yine her birinin ekonomisi, finansal durumu şu veya bu yanlarıyla az / çok illetliydi. Kısacası aslında salt sağlıklı bir ekonomi, finans gözüyle bakınca her yanı ayrı oynayan bir yapıda ortak para biriminin öncelikle ve özellikle zayıf yanları fazla olan üyeleri hayli zorlayıcı bir “cendere” rolü oynayacağı eşyanın doğasına uygundu.

EKONOMİNİN EZELİ YASASI

Hemen ekleyelim ki bu gerçek üye olan ülkelerin yöneticilerinin, uzmanlarının aslında bilmedikleri bir şey değildi. Şu var ki, her ülke ortak para birimi olarak Euro’yu kullanmayı tam da kendi dertlerine çare olarak öngörüyordu. Bu arada ekonomilerini ve finansal durumlarını üç yıl içinde düzeltmek vaadi verirken, özellikle bölgenin güney ülkeleri bu ortaklıkta kendi yüklerini diğerleri ile paylaşarak yani fiilen başta Almanya ve Hollanda olmak üzere daha sağlıklı görünen diğerlerinin üzerine yıkmak gibi bir

art niyet de taşıyor değillerdi. Hele 2001’de Yunanistan’ın iğreti ekonomisiyle Euro bölgesine kapağı atma heyecanının derininde siyaseten “Avrupa şemsiyesi”nin altına yerleşmekten sonra bir de Avrupa’nın “finans şemsiyesi”nin altına girme ve diğerlerinin sırtından yan gelip yatma art hesabı da vardı.

Euro bölgesini tasarımıyan Almanya ve Fransa ise diğerlerini daha rahat kullanabilmenin, denetleyebilmenin ve daha büyük bir siyasi etkileme gücü edinmenin hayalini kuruyorlardı. Tüm tarafların unuttukları bir “yasa” vardı oysa:

Ekonominin gerçeği (maddesi) finansın spekülâtif diyalektiğinden (balon gibi şişirilmiş gayri-menkul fiyatları; çevrilebilir olmaktan çıkma eğilimde “saadet zinciri”ne dönüşmüş menkul yatırım piyasaları ...) er geç öcünü alır yani ekonominin maddi ayakları artık taşınmaz olan finans balonunun ağırlığını / yükünü taşıyamaz hale gelir ve çöker de diyebilirsiniz. Yerine göre / kiminde biri, yerine göre / kiminde diğeri...

KRİZ TOHURLARI 20 YIL ÖNCE EKİLDİ

Hiçbir büyük kriz -hele şimdiki gibisi- patlama noktasına gelinceye dek son birkaç yılın eseri değildir. Çok daha uzun sürede, derindeki kriz yapıcı etkenlerin birikmeye koyulmasıyla oluşur ve “taşma” noktasına varıncaya dek hayli uzun yıllar geçer. Bu süreçte kriz belirtileri tek tük ve kopuk kopuk orada burada,

şu ülkede bu sektörde kendini belli de eder, yüzeye vurur. O sıralarda, akılcı müdahalelerle, biriken krizin önünü kesmek mümkün olabilir. Ama bunun yerine yâni ekonominin gerçeği ile uzlaşmak ve belli ölçülerde ekonomik akla uymak yerine finansal kurnazlıklarla durumu idare etmek, günü kurtarmak ve sorunun çözümünü gelecekte bir güne ertelemek tercih edilirse, hem çözüm, krizin patlaması uzadığı sürece (yani kriz etkenleri daha çok biriktikçe) o oranda zorlaşır hem de bedeli ve yol açtığı yıkım çok çok daha ağırlaşır.

Nitekim bugün olan odur. Euro Bölgesi -bir daha belirtelim- 1 Ocak 1999’da kuruldu. Daha o tarihte üyelerinin çoğunun ciddi yapısal ve finansal sıkıntıları, sorunları vardı. Çünkü 1980’lerin sonunda “Keynes devri”nin kapanıp “Hayek devri”nin (kamuoyunda daha ziyade Milton Friedman adı öne çıkmıştır medyada) açılmasıyla başlayan neo-liberal dalganın ilk sıralardaki “düzeltici” etkilerinin ardından başka “bozucu” etkileri uç vermeye başlamıştı. Aldırılmadı. Ekonomik akla değil, siyasi hesaba dayanarak bu “ortak para” sistemi uygun zamanından önce 11 AB üyesi devletçe kuruldu. 2 yıl sonra, var olan 11 üye ülkenin ekonomik ve finansal sıkıntılarında ciddi bir iyileşme olmadığı, tam tersine bazılarının sıkıntıları daha da arttığı halde Yunanistan da bu bölgeye buyur edildi! Yunanistan’ın verdiği bilgiler ilk bakışta sorunlu lakin baş edilebilir bir ekonomi ve finans tablosu ortaya koyuyordu. 2009’da hakikat anlaşıldı: Atina ve çeşitli “bağımsız denetleme

kuruluşları” şike yapmıştı! Rapor ettikleri durumun yansıttığından çok daha ağır sorunlu bir yapı söz konusuydu!

Bu yetmiyormuş gibi, 2007 – 2011 arasında 5 küçük ve zayıf ekonomi / ülke daha “kulübe” (pardon, “bölgeye” demek istemişim) kabul edildi: Slovenya (2007), Kıbrıs Rum kesimi ve Malta (2008), Slovakya (2009), Estonya (2011).

VARILAN NOKTA

Düşünün ki Büyük Kriz (1929 Krizi’ne eşdeğer tutulan ve gerçekten de öyle olan) 2008 Eylülünde ABD’de finansal balon patlamasıyla kıdemli kapitalist devletleri sallamaya başlamıştı. 2009’da kriz Avrupa’ya sıçradı ve kısa zamanda, doğal olarak, finansal kesimden “reel” (gerçek) ekonomiye uzandı. Euro bölgesini yeni üyelerle daha genişletmenin arkasındaki mantık şu: Euro’nun ortak para birimi olarak dolaşım alanını genişleterek üzerindeki baskının kalınlığını azaltmak; çözümü zama- na, yükü de mekâna [uzama] yaymak. Katılanlar açısından mantığı ise: krizin zorlukları ile daha rahat (= destek almak umuduyla) baş etmek üzere güvenli bir liman gibi gördükleri bölgeye sığınmak.

Geçen 13 yıl içinde Euro üyesi ülkelerin ekonomik ve finansal açıdan gelişim seyirlerine bakıldığında Euro’nun ortak para birim olarak kabul edilmesinin sadece Almanya’ya yaradığı gözlemlenmektedir. Çünkü Euro’nun döviz kuru olarak değeri ulusal paraların kaldırılışı sırasında alman markı esas alınarak belirlenmiştir. Böylece hele tek pazar koşullarında Euro olarak fiyatların belirlenmesinde diğer ülkelerin mal ve hizmetlerinin pahalılaşması Alman sanayisinin dış ticarete rekabet edebilirliğini güçlendirmiştir. Buna karşılık, Almanya ve kısmen Hollanda dışında, Fransa dahil diğer Euro bölgesi ülkeleri kendi ulusal paralarını kullanıyor olsalar devalüasyon yaparak rekabet edebilirliklerini takviye etmek gibi önemli bir müdahale olanağından yoksun kalmışlardır.

Euro’nun ABD Dolarının zayıflığı karşısında küresel düzeyde ona

tam anlamıyla bir alternatif değilse de özellikle AB üyesi ülkelerin kendi aralarında ve dünyanın pek çok yeri ile alış verişte ödeme aracı olarak kullanılması (uzaktan ve alttan alta ABD’nin de ön ayak olmasıyla) aslında hakiki bir değeri temsil etmeyen Dolar’ın yanında Euro’nun döviz olarak daha değerlendirilmesine neden olmuştur. Bu da Euro’nun döviz kuru olarak değerini Dolar’a kıyasla arttırırken Euro bölgesi ülkelerinin birçok sektörde işini zorlaştırmış, maliyetleri yükselterek rekabet gücünü zayıflatmıştır. Bir başka deyişle, asıl derindeki hastalığı, yani reel ekonominin finansal cambazlıklarla, oyunlarla, spekülasyonlarla, borçla aşılmaya çalışılan yapısal bozukluğunu büsbütün ağırlaştıran, yeneden yapılanmanın bedelini de, yapılabilişin zorluğunu da büsbütün arttıran bir rol oynamıştır.

Bugünden geriye doğru bakınca, ortak para birimi olarak Euro’nun kabulünün ve özellikle de, bunun, ekonomik ve finansal yapıları, hukukları, kültürleri, alışkanlıkları arasında çok büyük ve ciddi farklılıklar bulunan çok sayıda ülkeyi biraraya getirerek yapılmasının; aslında, hep birlikte elbirliğiyle, karşılıklı destekle bir çözüm ve sorunları ortak bir siyasal irade ve disiplinle aşma yolu yaratmamış / yaratamamış olduğunu kavramak ve dürüstçe, nesnel bir biçimde teslim etmek gerekmektedir. Belki ekonomik ve finansal yapıları, rekabet güçleri, zihniyetleri arasında önemli düzeyde uyum ve denge bulunan birkaç ülke arasında ortak para birliği sistemi benimsense ve zaman içinde diğer AB üyesi ülkelerin de önce ekonomilerini sağlıklı bir yapıya kavuşturmalarının ardından Euro ortak para bölgesine katılmaları mümkün kılınsaydı, kuşkusuz, bugün karşımızda karanlık değil herhalde aydınlık bir manzara, güçlü sayılabilecek bir ekonomik bilanço olurdu.

SORUNU ÇEVREYE YAYMA, GÜNÜ KURTARMA TUTUMU

Ne var ki ekonomigerceğinin

ve ekonomik aklın gerektirdiği bu yol aynı düzey ve değerde bir de politik akıl gerektiriyordu – o yoktu! Onun yerine cins cins finansal ve politik kurnazlık vardı! AB ve Euro bölgesi içinde ilk düşen İrlanda’da, sonra Portekiz’de, sonra Yunanistan’da ve Kıbrıs Rum kesiminde; şimdilerde hangisi daha önce düşecek diye bahis oynanan İspanya ve İtalya’da; sıralarını bekleyen Belçika, Avusturya ve Fransa’da ... aynı kurnazlığın değişik sürümleri sahneleniyor/du.

Kısaca özetleyecek olursak, bu adı geçen ülkeler başta olmak üzere çoğunluğun iktidardaki siyasal iradesi öncelikle finans oligarşisini (en başta da bankaları) aslında krizin bir numaralı faileri oldukları halde, kurtarmak (= birkaç kuruluşun batmasına göz yumarak lakin hiçbir sermayedarından ve üst yöneticisinden hesap sormadan; krizin kurbanlarının tersine servetini yitirmesine yol açmadan); bu operasyonların yükünü çeşitli oranlarda finans oligarşisinin dışındaki her kesimden insanın, kuruluşun sırtına yıkarak en azından “günü kurtarma” hedefi doğrultusunda yapıldığı siyasal bir ortamda halka ödeterek iktidarda kalmak / bir daha seçilmek mümkün olmadığı için (aynen 2002’de Türkiye’de DSP, MHP, ANAP, DYP gibi partilerin başına geldiği şekilde – nitekim İspanya’da da Sosyalist Parti seçimlerde hezimete uğradı) İtalya ve Yunanistan gibi en kritik durumdaki ülkelerde ülke dışından gelen iradeyle “teknokratlar hükümeti” kurulması

sağlandı (Türkiye’de 2001 krizinde yürürlüğe konan Kemal Derviş operasyonunun bir başka sürümü).

Ne var ki “kurnazlık”, asıl sorunu çözmek yerine çevresinden dolanıp geçmek tercihi henüz / hâlâ sürüyor. Bunun aldığı biçimler: bankaların batmasını önlemek üzere 3 yıl vadeli olmak kaydıyla yüksek borçlanma izni vermek; Avrupa Merkez Bankası ve IMF üzerinden borç olarak sermaye takviyesi yapmak; bankaların zararlarını devletleştirmek; faizlerin daha önce görülmedik düzeylere tırmanması; çalışanların, emeklilerin ücretlerini kısmak; sağlık ve benzeri sosyal yardım harcamalarında devletin katkısını kısmak veya tamamen kaldırmak; vb. Bu arada reel ekonomide de işten çıkartmalar, yeni işçi almaktan kaçınmak; ücret ve maaşlara zam, prim, ikramiye, fazla mesai gibi “lükslere” son vermek, vb. yayılıyor, yaygınlaşıyor. İşyerini, üretimi işçilik maliyetinin, vergilerin düşük olduğu ülkelere taşımak; iflas bayrağını çekip piyasadan çekilmek; bir başka şirketle birleşerek güçlenmeye çalışmak; daha güçlü bir şirkete satılmak, vb.

Oysa bunlar aslında hemen hep “sonuç” kapsamında olan şeyler. Derindeki “gerçek” ve bunun gerektirdiği “dönüşüm”ü gerçekleştirecek “yeniden yapılanma” ise gündeme alınmak şöyle dursun doğru dürüst dile getirilmiyor, ele alınmıyor, üzerinde çalışılmıyor, tartışılmıyor bile. Bildiğimiz, izleyebildiğimiz kadarıyla, siyasal yelpazenin en sağdan en sola uzanan çeşitli mevzilerinde üslenmiş belli başlı partiler bu anlamda “güncellenmiş” / “yeni” söylemler geliştirmekten, çözüm önerileri, formülleri ortaya atmaktan uzak bir şekilde eski, bildik ve birçok bakımdan “günü geçmiş” ezberleri ısıtıp yeniden servis etme çabasındalar... Bu, başlı başına ayrıca ele alınmayı, işlenmeyi gerektiren bir konu – Türkiye’de de, Türkiye için de...

ÇÖZÜM”DE YİNE KURNAZLIKTA ISRAR!

Öte yandan, bir başka düzlemdeki “kurnazlık” da siyasal art niyetlerde kendini gösteriyor: Çoğunluğu oluşturan tarafın

yaklaşımı sorunun yükünü de, çözümün yükünü de görece güçlü durumdaki ülkelere taşı(t)mak. En azından onlarla paylaşmak. Bunun ambalajlandığı formül: ortak “Euro bonusu” çıkartmak. Bu bonoların, borçlarını ödeyemeyecek durumda olanlara “oksijen tüpü” işlevi görmesini sağlamak. Doğal olarak bu yolla alacaklıların da kurtarılması öngörülmüyor aynı zamanda. Bu talebin öncü ve önder savunucusu Fransa. Sağcı Sarkozy gitti, sosyalist Hollande geldi, bir şey değişmedi!

Doğal olarak yükün öncelikle taşıtılmak istendiği ülke olan Almanya (Hıristiyan- Demokrat’ı da, Sosyal-Demokrat’ı da) bu “uyanıklığa” karşılar – en çok alacaklı olan ve bu anlamda riski yüksek Alman bankaları olduğu halde. Çünkü hem kendilerini “enayi” yerine konmuş gibi hissetmek; bu bedeli kendi vergi yükümlülerinin sırtına yükleyerek siyasal geleceklerini tehlikeye atmak istemedikleri gibi sanılanın, pompalanan imajın tersine Almanya’nın gerçek ekonomik gücü hiç de kendisinden beklenen performansı göstermeye yetecek düzeyde değil. Gerçekten de Almanya ve Hollanda diğer Euro bölgesi üyelerinden ekonomik olarak hayli güçlü olsalar da zaafı göz ardı edilebilecek düzeyde sayılmaz. Finlandiya’nın ise gücü ancak kendini ayakta tutacak kadar olmasının yanında hiç de başkalarıyla (özellikle de Yunanistan, İtalya, İspanya gibi toplumlarını “müsrif, tembel, dalgacı” gibi sıfatlarla andığı güney

Avrupa ülkelerinin “hak etmedikleri” gerekçesiyle) “dayanışma” göstermeye niyeti kesinlikle yok ve bunu da hiç saklamadan, liderler zirvesi toplantıları da dahil her ortamda dile getiriyorlar.

SONUÇ

Bu durumda Avrupa’da bugün ırkçısından anarşistine uzanan bir geniş yelpazede bildik tarzda her türlü lider bozuntusu var da gerçek anlamda lider(ler) ve az / çok gerçekçi, 21. Yüzyıl’ın gerçeklerine uygun öncü, devrimci dönüşümler öngören “Yeni Vizyon” sahibi beyinler (ben izleyememişsem bağışlasınlar), siyasal öncüler henüz / hâlâ yok.

Hal böylece olunca, Euro’nun ve Euro bölgesinin hem de yakın geleceğine ilişkin olarak ciddi alarm seslerinin, hem de IMF Başkanı Christine Lagarde gibi, George Soros gibi finans oligarşisinin en önde gelen temsilcilerinden yükselmesi ve açık açık “çöküşten önce ciddi anlamda son bir şeyler yapmak için anca bu Eylül’e kadar zaman var” demeleri ve bunu bu Haziran ayı içinde resmen dile getirmiş olmaları anlamlıdır.

Bizim bu perspektif öngörüsüne katılmanın yanında ekleyebileceğimiz tek şey: bir dilek olarak değil de, bilimsel bir incelemenin / analizin mutlaka gerektirdiği serinkanlılık ve nesnellikle ulaştığımızı güvendiğimiz bir yargının / kanaatin dile getirilişi olarak önümüzdeki 2 ayda bir “mucize” olamayacağıdır.

Bülent TUNÇ:

“Halkımızın Hem Yerli Hem de Ucuz Et Yemesini İstiyoruz”

Türkiye’de sürekli artan kırmızı et fiyatlarını ve sektör durumunu Türkiye Kırmızı Et Üreticileri Merkez Birliği Başkanı Bülent Tunç ile konuştuk. Başkan Tunç, “İthalata karar verildiği günlerde besici karkas etini gayet normal fiyatlarla satabiliyordu, bu gün besici 15-16 TL’ye mal ettiği karkas eti 13 TL’ye satamıyor ve perakende fiyatlar yine yüksek” dedi. Bülent Tunç ile gerçekleştirdiğimiz röportajı sizlere sunuyoruz.

Söyleşi: Deniz Toprak

2011 yılında Türkiye’de kırmızı et üretim miktarı ne kadar oldu? Bu rakamları nasıl değerlendiriyorsunuz?

2011 yılında Türkiye İstatistik Kurumu’nun rakamlarına göre yaklaşık 777 bin ton kırmızı et üretimi olmuştur. 2010 yılı ile kıyaslandığında 3,8 bin tonluk bir düşüş söz konusudur. Bu tüketimin düştüğü anlamına gelmemektedir. Et ve hayvan ithalatı göz önüne alındığında ülkemizde yılda 1 milyon tonun

üzerinde kırmızı et tüketildiği açıkça ortadadır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayıları önceki yıla göre % 10 artmasına rağmen, ülkemizdeki kırmızı et üretimindeki düşüş veya artmama durumu ancak ithalat ile açıklanabilmektedir. Üstelik hayvan sayısı ile birlikte verimlerde artmaktadır. Ülkemizde büyükbaş hayvanda karkas ağırlığı ortalaması 220 kilogramların üzerine çıkmıştır. Yani, hayvan sayınız ve hayvan başına verimler artarken, kırmızı

et üretiminizin düşüyor olmasının başka türlü izahı mümkün değildir.

Ayrıca, kesilen hayvan sayılarına baktığımızda, büyükbaşta 2010 ve 2011 yıllarında önemli bir değişiklik gözlenmezken, kesilen küçükbaş hayvan sayısı 1,4 milyon baş düşmüştür. Bu yaklaşık 28 bin ton daha düşük kırmızı et üretimi anlamına gelmektedir.

Kırmızı et fiyatlarının çok yüksek olması sebebiyle geçtiğimiz yıllarda Angus sığırları ithal edilmişti. Peki, bu hayvanların ithal edilmesinden günümüze kadar değişen ne oldu?

Angus etçi bir sığır ırkının adıdır, ilk başta bu ırk ithal edildiği için simge olmuştur. Irkın adından ziyade, bazı spekülörlerin tavırları nedeni ile terbiyevi ithalata karar verilmesi önemlidir. İthalata karar verildiği günlerde besici karkas etini gayet normal fiyatlarla satabiliyordu, ancak, perakende et satış fiyatları anormal yükselmişti. Bu gün besici 15-16 TL’ye mal ettiği karkas eti 13 TL’ye satamıyor ve perakende fiyatlar yine yüksek.

Üstelik fiyatları regüle ederek yerli üreticiyi koruması beklenen Et ve Balık Kurumu vergisiz ve fonsuz ithalat yaparak bir yandan üreticiyi güç durumlara sokuyor, bir yandan haksız rekabete neden oluyor. Nedense buna kimse müdahale etmiyor.

Kısacası ithalat başladığından günümüze kadar değişen tek şey, besicinin mağdur olması, birçoğunun üretimden vazgeçmesidir.

“Kırmızı et fiyatını yükselten aradaki tüccarlardır”

Kırmızı et fiyatlarının yüksek olmasının temel sebebi nedir? çözüm için neler yapılmalı?

Kırmızı et fiyatları iki düzeyde ele alınmalıdır. Birincisi üretici düzeyi, diğeri ise aracılardan sonra market düzeyi. Üretici düzeyinde fiyatı en çok etkileyen unsur yemdir. Ülkemizde besicilik diğerkülkelerdeki gibi geniş mera alanları ve bol yağış alan maliyeti düşük şartlarda yapılamamaktadır. Entansif şartlarda ve kesif yem veya sanayi yemi dediğimiz yemlerle besleyerek yapılmaktadır ve bu yemler pahalıdır. Ayrıca, hastalıkların önlenmesi için harcanan ilaç ve aşı masrafları, nakliye ve birçok yere ödenen vergi ve diğerkesintiler maliyetleri yükseltmektedir.

Bunlar bilinen ve hesaplanabilen fiyatlardır. Ancak, üreticiden alındıktan sonra tüketiciye ulaşana kadar fiyatın iki katı yükselmesi bizim hesaplayamadığımız bir durumdur. Aradaki tüccarlar büyük karlar elde etmektedirler. Tarım ürünlerinin çoğunda bu problem vardır ve hem üreticiyi, hem de tüketiciyi mağdur etmektedir. Sebze meyve üreticilerinin sorunları Hal Yasası ile giderilmeye çalışıldı, ancak, bu da çözüm olmadı. Burada çözüm, üreticilerin güçlü örgütler altında birleşerek pazarlamada etkin rol almasıdır.

Türkiye AB ülkelerine göre kırmızı et üretimi ve tüketimde nasıl bir düzeyde?

Bu konuda Türkiye ve Avru-

pa ülkelerine direk olarak mukayese etmek yanlıştır. Avrupa ülkeleri önemli miktarda domuz eti tüketmektedir. Avrupa hayvan varlığının % 40'a yakını domuzdur. % 60'lık dilimde yer alan diğerk hayvanların tümünün de kasaplık olmadığı göz önüne alındığında, Türkiye ile diğerkülkeler arasında kırmızı et ile ilgili bir kıyaslamamızın bizi doğru yerlere götürmeyeceği ortadadır. Bu konuda ne söylene spekülasyona açık olur. Herkes konuyu bir tarafından alarak karşılaştırmalar yapmaktadır. Kişi başı toplam hayvansal protein tüketimi belki en iyi ölçü olabilir.

Bize Genel Başkanı olduğunuz Merkez Birliğiniz ile ilgili kısaca bilgi verebilir misiniz?

Türkiye Kırmızı Et Üreticileri Merkez Birliği; 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu kapsamında il ve ilçelerde kurulu Kırmızı Et Üretici Birliklerinin talebi ve bir araya gelmesi ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının 28.01.2008 Tarih ve 459 Sayılı Tarımsal Üretici Tescili yapılarak kurulmuş bir üst üretici örgütüdür.

Yurt genelinde kurulu 55 kırmızı et üretici birliği üyemiz bulunmaktadır, yeni birliklerin kurulmasına da hızla devam edilmektedir. Fert bazında 30 bine yakın üyemiz bulunmaktadır.

Merkez birliğine üye olan Kırmızı Et Üretici Birliklerinin ürettikleri kırmızı etin ulusal düzeydeki üretim planlamasına ve pazarlamasına ilişkin kurallara uyulmasında üyelerine yardımcı olmak ve üyelerini yönlendirmek, besicilerin hak ve menfaatlerini

korumak, her türlü platformda onları temsil etmek, eğitim, yayım yapmak, projeler üretmek uygulamak başlıca görev ve faaliyetlerimizdir.

Et ve Balık Kurumlarının durumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben geçen gün bir yerde daha iddia ettim “EBK olmasaydı bugün ithalatçı konumda bulunmazdık”. Bir an evvel EBK'nın piyasadan tamamen çekilmesi gerekmektedir. Bu kurum ticareti bırakıp, önceki yıllardaki gibi fiyat düzenlemesi fonksiyonunu yerine getirmelidir. Avrupa ülkelerindeki müdahale kurumları gibi çalışmalıdır. Yerli üretici hayvanını kestirecek yer bulamazken, EBK franchising veriyor, sonra bunlara et temin etmek için gümrüksüz, vergisiz et ithal ediyor. O zaman şunu sorarım, bu kurum özelleştirme kapsamına alınmışken, niye o kapsamdan çıkarıldı?

Son olarak ne söylemek istersiniz?

Merkez Birliği olarak sadece sorunlarımızı söylemekle kalmamakta, çözüm önerileri de sunmaktayız. Et ve Balık Kurumu'nun gerçek misyonunu yerine getirmesi, kırmızı et üretimi ile ilgili uzun vadeli politikalar oluşturulması ve üretici örgütlerinin güçlendirilmesi başlıca taleplerimizdir. Şu an itibarı ile kırmızı et üreticileri çok kötü durumdadır. Kilogramda 1,5-2 TL zarar ederek üretim yapmak sürdürülebilir bir durum değildir. Acil tedbirler alınmasını bekliyoruz.

Mustafa PAMUKOĞLU

Dernekler ve Vakıflar Ne Zaman Tacir Sayılır

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 16.maddesi "(1) Ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar. (2) Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmazlar." hükmünü getirmiştir.

Bu hükme göre bir derneğin ve vakfın iktisadi işletmesi varsa o

dernek ve vakıf tacir sayılacaktır. Bunun istisnası şudur: kamu yararına çalışan derneklerle gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğinde ki hizmetlere yani kamu yararına kullanan vakıflar tacir sayılmayacaklardır.

İktisadi işletmeleri olan dernekler tacir sayılır.

Bu durumda iktisadi işletmesi olan Büyük Kulüp Derneği, Moda Deniz Kulübü, profesyonel spor kulüp dernekleri gibi dernekler tacir sayılacaktır. Ancak Abdürrahim Mısıri Camii Onarma Ve Yaşatma Derneği, Anadolu Kulübü Derneği, Ankara Lions Kulübü Derneği, Atatürkçü Düşünce Derneği, Deniz Feneri Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği, Gazeteciler Cemiyeti, İlim Yayma Cemiyeti, Maltepe Camii İnşaa Ve Yaşatma Derneği, Müstakil Sanayici Ve İşadamları Derneği, Sultanahmet Camii Koruma Ve İhya Derneği, Türk Matematik Derneği, Türk Sanayicileri Ve İşadamları Derneği, Yoksullara Yardım Derneği gibi kamu yararına çalışan dernekler tacir sayılmayacaklardır.

Vergi muafiyeti olmayan vakıflar da bir şartla tacir sayılmazlar

Gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi (bir kamu yönetim ya da kurumunun toplum yararına yaptığı bütün çalışmalar ve işler) niteliğindeki işlere harcayan vakıflar datacirsayılmayacaklardır. Bilindiği gibi gelirlerinin en az üçte ikisini nevi itibarıyla genel, katma ve özel bütçeli idarele-

rin bütçeleri içinde yer alan bir hizmetin veya hizmetlerin yerine getirilmesini amaç edinmek üzere kurulan vakıflara, Maliye Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınabilmektedir. Bu durumda vergi muafiyeti tanınan vakıfların tamamı tacir sayılmayacaktır. Aydın DOĞAN Vakfı, Bereket Vakfı, Darülaceze Vakfı, Galatasaray Eğitim Vakfı, Haberal Eğitim Vakfı, Suna ve İnan Kıraç Vakfı, Türk Eğitim Vakfı, Türk Polis Teşkilatını Güçlendirme Vakfı, Türk Silahlı Kuvvetleri Mehmetçik Vakfı, Vehbi Koç Vakfı, Yardım ve İyilik Vakfı gibi vakıflar tacir kabul edilmeyecektir.

Vergi muafiyeti tanınmazsa bile gelirlerinin yarısını kamu hizmetinde harcayan vakıflar iktisadi işletmeleri olsa bile tacir sayılmayacaktır. Örneğin Nesin Vakfı (Aziz Nesin kurduğu şimdi Ali Nesin'in yönettiği vakıf) gelirlerinin tamamına yakını kamu görevi niteliğinde hizmetlere harcadığı için vergiden muaf olmadığı halde tacir sayılmayacaktır.

Burada ince bir nokta sözü konusu; vakıflar sadece bünyesinde kurulan bir iktisadi işletme olduğunda mı, tacir sıfatı taşıyacaklar, yoksa vakıfların ticari faaliyet ve kâr amacı güden şirketlere ortak olmaları halinde de tacir kabul edilip edilmeyeceği hususudur. Bizce vakıflar şirketlere ortak olmaları halinde de tacir sayılmaları gerekir. Sonuçta ticari faaliyetler şirketler eliyle yürütülmektedir.

İktisadi işletmelerin tescil edilmesi onlara tüzel kişilik kazandırır mı veya tüzel kişi sayılan iktisadi işletmeler mi tacir sıfatını taşır mı, hususu oldukça tartışmalıdır.

Dernek ve vakıfların iktisadi işletmelerini şirket gibi ticaret siciline tescil etmeleri halinde bu iktisadi işletmelerin tüzel kişilik kazanacakları iddiasıyla dernek ve vakıflar tacir sayılmazlar sonucuna ulaşabilir miyiz?Eski TTK hükümlerine göre verilen bir Yargıtay kararında iktisadi işletmenin ayrı tüzel kişiliği olduğu kabul edilerek dernek tacir olarak sayılmamıştır.

Yeni TTK bu hususlardaki tereddütü gidermeye yöneliktir.Bir dernek ve vakfın amacına ulaşmak için ticari işletme işletmeleri halinde tacir sayılacağını hükme bağlamaktadır.Eğer kanun koyucu dernek ve vakıfların iktisadi işletmelerini tacir olarak kabul etseydi, kanuna” dernek ve vakıfların işlettikleri ticari işletmeler tacir sayılır” hükmünü koyardı. Bizce burada tacir olan dernek ve vakıf tüzel kişiliğidir. Ancak hukukçuların yorumu da burada önemli olacaktır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 47.maddesi tüzel kişiliği “Başlıbaşına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar” şeklindeki hükmü ile tanımlamıştır.Bu hükmü göre dernekler ve vakıfların iktisadi işletmeleri bağımsız bir mal topluluğu değildir. Dernek ve Vakıf yönetim organlarının kararlarına göre hareket ederler. İktisadi işletmenin yöneticileri ve yönetim organı dernek ve vakıflar tarafından oluşturulur.

Dernek tanımı Medeni kanunu'nun 56. maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır: “Dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin (1) kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır.”

Vakıflar da 101.maddede şöyle tanımlanmıştır: “Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel

kişiliğe sahip mal topluluklarıdır.” İktisadi işletmelerin varlığı dernek ve vakıfların tüzel kişiliklerinin devamı ile mümkündür.Dernek ve vakıfların tüzel kişiliklerinin sona ermesi halinde işlettikleri iktisadi işletmeleri de sona erer.

Tacir olmak önemli yükümlülükler getirmektedir.

Tacir olmanın önemli sonuçları vardır.Her tacir iflasa tabidir.Her tacir ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ,TTK belirtilen defterleri tutmak ve ticari faaliyetlerinde basiretli iş adamı gibi hareket etmek zorundadır. Öte yandan Türk Ticaret Kanunu'nun yaptırımlarına tabidirler.

Bu açıklamalardan sonra,

-Kamu yararına çalışan derneklerin bu niteliklerini kaybetmeleri için gerekli tedbir almalarını,

-Tüm vakıfların kamu görevi niteliğinde hizmet yapıp yapılmadığı hususunu değerlendirmelerini,

-İktisadi işletmelerini ticaret siciline kaydetmelerini tavsiye ediyoruz.

WEB SİTEMİZ YENİLENDİ

Derneğimizin bütün yayınlarına

www.usiad.net

sitemizden ulaşabilirsiniz.

Suriye ile ticaret yüzde 61.7 oranında geriledi

İlk 4 aydaki dış ticaret açığının 15 milyar dolarlık bölümünü Rusya, Çin ve ABD'ye verilen açık oluşturdu ve Suriye ile ticaret yüzde 61.7 oranında geriledi.

Türkiye'nin 2012 yılının ilk 4 ayında 5 ülkeye verdiği 19.3 milyar dolarlık dış ticaret açığı, 26 milyar 951 milyon dolara ulaşan toplam dış ticaret açığının yüzde 72'sini oluşturdu.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerinden yapılan belirlemeye göre, Türkiye 2012 yılının ilk 4 ayında toplam 48 milyar 17 milyon dolarlık ihracata karşılık, 74 milyar 968 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirerek 26 milyar 951 milyon dolarlık dış ticaret açığı verdi.

Bu açığın 14 milyar 778 milyon dolarlık bölümünü Rusya, Çin ve ABD'ye verilen dış ticaret açığı oluşturdu. Buna en çok açığın verildiği İran ve İtalya'nın da eklenmesiyle dış ticaret açığı 19 milyar 313 milyon dolara, 5 ülkenin toplam dış ticaret açığı içindeki payı ise yüzde 71.6'sına ulaştı.

Suriye'ye ihracat yüzde 61.7 oranında geriledi

Yılın ilk 4 ayında Türkiye'nin Suriye'ye ihracatı 2011 yılının aynı dönemine göre yüzde 61.7 oranında gerilemeye 221 milyon dolar, ithalatı yüzde 84.8 gerilemeye 28.5 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde Türkiye'nin, Suriye'ye verdiği fazla yüzde 50.6 azalışla 192 milyon dolar oldu.

Rusya'ya verilen açık 6 milyar dolar

2012 yılının Ocak-Nisan döneminde Türkiye'nin 26 milyar 951 milyon dolar düzeyinde gerçekleşen dış ticaret açığının yüzde 22.3'ünü Rusya'ya verilen açık oluşturdu. Bu dönemde Türkiye'nin Rusya'ya yaptığı ithalat, 2011 yılının aynı dönemine kıyasla yüzde 9.7 oranında artarak 8 milyar 78.4 milyon dolara yükseldi.

Rusya'ya yapılan ihracat ise bu dönemde yüzde 7.6 artışla 2 milyar 59 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti. Böylece yılın ilk dört ayında Rusya'ya verilen açık yüzde 10.4 artışla 6 milyar 19 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti.

Çin'e verilen açık 5.9 milyar dolar

Yılın ilk dört ayında Çin'e verilen dış ticaret açığı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 4.5 oranında azaldı. Çin, 5 milyar 857 milyon dolar dış ticaret açığı ve yüzde 21.7 payla Rusya'dan sonra Türkiye'nin en çok dış ticaret açığı verdiği ikinci ülke oldu. Türkiye'nin Çin'e ihracatı bu dönemde yüzde 13.8 artarak 778.8 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti. Söz konusu dönemde Çin'e yapılan ithalat yüzde 2.6 azalışla 6 milyar 636 milyon dolar oldu.

ABD'ye verilen dış ticaret açığı 2.9 milyar dolar

ABD, dış ticaret açığı verilen ülkeler arasında Rusya ve Çin'den sonra üçüncü sırada yer aldı. Yılın ilk 4 ayında ABD'ye yapılan ihracat yüzde 25.8 artışla 1 milyar 913 milyon dolara yükselirken, ithalat yüzde 12.5 azalışla 4 milyar 814 milyon dolar oldu. Türkiye'nin ABD'ye verdiği dış ticaret açığı 2011 yılının aynı dönemine göre yüzde 27.1 azalarak 2 milyar 901 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti.

İran'a açık 1.2 milyar dolarlık altın ihracatıyla geriledi

Enerji ithalatının ağırlıkta olduğu İran, Ocak-Nisan döneminde Türkiye'nin en çok dış ticaret açığı verdiği 4. ülke oldu. Son dönemde Türkiye'nin en çok açık verdiği ülkeler sıralamasında ilk 3'te yer alan İran, Nisan ayında Türkiye'den İran'a yapılan 1 milyar 208 milyon doları altın olmak üzere toplam 1 milyar 471 milyon dolarlık ihracatla bir sıra geriledi.

İran'a yapılan ihracat yılın ilk dört ayında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 6.2 artışla 2 milyar 524 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti. Bu ülkeye yapılan ithalat yüzde 45.7 artışla 5 milyar 159 milyon dolara yükseldi. Türkiye'nin İran'a verdiği dış ticaret açığı ise yüzde 6.2 artışla 2 milyar 524 milyon dolar oldu.

En çok açığın verildiği ülkelerden bir diğeri İtalya

Türkiye'nin en çok dış ticaret açığı verdiği ülkeler sıralamasında İtalya 5. oldu. Türkiye'nin İtalya'ya yaptığı ihracat bu dönemde yüzde 25.9 azalışla 1 milyar 147 milyon dolar düzeyinde gerçekleşirken, ithalat yüzde 2.7 azalışla 4 milyar 159 milyon dolar oldu. Türkiye'nin İtalya'ya verdiği dış ticaret açığı yüzde 46 artarak 2 milyar 12 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti.

Tüketici Ay Sonunu Kartla Getirdi!

Tüketicinin 1 Haziran itibarıyla 61.7 milyar TL düzeyine ulaşan kredi kartı borçlarının yüzde 48'ini taksitli, yüzde 52'sini ise taksitsiz borçlar oluşturdu. Son 1 yılda kredi kartı harcamaları yüzde 29 artarken, taksitli harcamalar yüzde 40.2, taksitsiz harcamalar ise yüzde 20 oranında arttı.

Vatandaşın bankalara borcu artmaya devam etti. 1 Haziran itibarıyla tüketicinin "kredi ve kredi kartı borcu" toplamı son 1 yılda 39 milyar 261 milyon TL artışla 238 milyar 409 milyon TL'ye ulaştı. Tüketici kredileri bu dönemde 25.4 milyar TL artışla 176.7 milyar TL'ye ulaşırken, kredi kartı borçları ise 13.8 milyar TL artışla 61 milyar 692 milyon TL oldu.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) Haftalık Bülteni'nde açıkladığı geçici verilere göre bankacılık sektöründe krediler toplamı (malî kesime verilenler dahil) 1 Haziran itibarıyla geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 21.3 oranında artışla 739 milyar 959 milyon TL düzeyinde gerçekleşti.

Krediler 1 Haziran itibarıyla bir önceki haftaya oranla 0.9 oranında, 6 milyar 909 milyon TL tutarında artış gösterdi. Malî kesim hariç krediler toplamı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 21.6 artışla 676 milyar 53 milyon TL oldu. Malî kesim hariç krediler toplamı bir önceki haftaya göre yüzde 0.9 oranında, 5 milyar 746 milyon TL tutarında arttı.

TÜKETİCİ KREDİLERİ 176 MİLYAR TL'Yİ AŞTI

1 Haziran itibarıyla malî kesim hariç, katılım bankalarının dahil edildiği tüketici kredileri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 16.8 oranında artarak 176 milyar 717 milyon TL oldu. Tüketici kredilerinde bir önceki haftaya göre 0.6 oranında, 2011 yılı sonuna göre 3.8 oranında artış yaşandı.

KONUT KREDİLERİ 77.4 MİLYAR TL'YE ULAŞTI

Tüketici kredilerinin dağılımı incelendiğinde konut kredileri 1 Haziran itibarıyla geçen yılın aynı

dönemine göre yüzde 11.9 oranında artışla 77 milyar 412 milyon TL düzeyinde gerçekleşti. Konut kredileri bir önceki haftaya göre yüzde 0.4, 2011 yılı sonuna göre yüzde 3.8 oranında artış gösterdi.

TAŞIT KREDİLERİ YÜZDE 16.6 ARTTI!

Taşıt kredileri son 1 yılda yüzde 16.6 oranında, 1 milyar 59 milyon TL tutarında artışla 7 milyar 438 milyon TL oldu. Taşıt kredileri bir önceki haftaya göre yüzde 0.8 oranında, 2011 yılı sonuna göre yüzde 1 oranında arttı.

1 Haziran itibarıyla ihtiyaç kredileri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 12.3 oranında, 7 milyar 24 milyon TL tutarında artışla 63 milyar 978 milyon TL oldu. İhtiyaç kredileri bir önceki haftaya göre yüzde 0.4 oranında artarken, yıl sonuna göre ise yüzde 3 oranında artış gösterdi. Diğer tüketici kredileri ise son 1 yıllık dönemde yüzde 48.5 oranında, 9 milyar 110 milyon TL tutarında artışla 27 milyar 889 milyon TL düzeyinde gerçekleşti.

KREDİ KARTI KULLANIMI 61.7 MİLYAR TL'YE ULAŞTI

1 Haziran itibarıyla bireysel kredi kartı harcamaları geçen yılın

aynı dönemine göre yüzde 28.9 oranında, 13 milyar 842 milyon TL tutarında artışla 61 milyar 692 milyon TL'ye yükseldi. Bireysel kredi kartı harcamaları 2011 yılı sonuna göre yüzde 12.2 oranında, bir önceki haftaya göre yüzde 3 oranında arttı.

KREDİ KARTINA TAKSİT PATLADI

Tüketici kredi kartıyla yaptığı alışverişlerde taksitlere ağırlık vermeye başladı. 1 Haziran itibarıyla 61.7 milyar TL düzeyinde gerçekleşen kredi kartı harcamalarının yüzde 48'ini taksitli harcamalar yüzde 52'sini taksitsiz harcamalar oluşturdu.

Taksitlendirilen kredi kartı harcamaları son 1 yılda yüzde 40.2 oranında artışla 29 milyar 590 milyon TL'ye, taksitlendirilmeyen harcamalar ise yüzde 20 artışla 32 milyar 102 milyon TL'ye yükseldi.

TÜKETİCİNİN BANKALARA BORCU YÜZDE 39.3 ARTTI

Tüketicileri kredi ve kredi kartı borçları toplamı son 1 yılda yüzde 39.3 oranında, 19.7 milyar tutarında artışla 238 milyar 409 milyon TL düzeyinde gerçekleşti. Geçen yıl aynı dönemde tüketicilerin kredi ve kredi kartlarına toplam borcu 199 milyar 148 milyon TL düzeyindeydi.

MEVDUAT 756 MİLYAR TL

Bankacılık sektöründe mevduat (bankalararası dahil) son 1 yıllık dönemde yüzde 12.9 oranında, 86.3 milyar TL tutarında artışla 756 milyar 255 milyon TL oldu. Mevduat 2011 yıl sonuna göre yüzde 3.4 oranında, son 1 haftalık dönemde ise yüzde 0.6 oranında artış gösterdi.

Ayhan TIRYAKİ:

“ÇİN’İN OLMAZSA OLMAZI: ÜRETİM”

Gaziantep Ticaret Odası geçtiğimiz günlerde Çin’e bir ticari gezi düzenledi. Heyetin içerisinde derneğimizin Gaziantep temsilcisi Ayhan Tiryaki de yer aldı. Sayın Tiryaki ile geziye ilişkin izlenimlerini konuştuk.

Çin Halk Cumhuriyeti’ne yapmış olduğunuz geziden kısaca bahsedebilir misiniz?

Çin Halk Cumhuriyeti gezimiz fuar kapsamında olan genel bir geziydi. Yani hem gezi hem de fuarlara katılıp iş adamlarının genel kültürünün ya da ticari alışverişinin neler olması konusundaki bir geziydi.

Pekin, kentsel gelişimi bakımından nasıl bir şehir?

Pekin 13 milyon nüfuslu bir kent. Kent oldukça gelişmiş. Her şey düzenli, karayolları oldukça düzgün. Trafikte yoğunluk ya da tıkanmayla karşılaşmadık. Şehrin içerisinde beş katlı otoyol yapılmış

ve müthiş bir trafik akımı var. Beş dakika dahi trafik kilitlenmiyor. Trafik sorununu böyle çözmüşler. Sonrasında daha fazla nüfusa sahip olan Guangzhou’ya geçtik. Orada fuarla ilgili bir gezimiz oldu.

Bize biraz da fuardan bahsedebilir misiniz? Yani fuarın teması ne idi, organizasyon nasıldı?

Gittiğimiz gün altı fuar vardı. Giyimden ayakkabıya, tıbbi malzemeye kadar birçok ürünün bulunduğu bir fuar ortamıyla karşılaştık.

20 milyon nüfusa sahip olan Guangzhou, adeta bir fuarlar kenti görünümünde. Fuar alanına

girdiğimizde alanın genişliği bizi oldukça şaşırttı. Gaziantep’teki organize sanayi bölgesinden bile daha büyük. Yoğun bir insan akını var buna rağmen her şey bir düzen içerisinde, kurallar dâhilinde işliyor.

Şehrin binaları çok katlı ve mimari anlamda büyüleyici. Orta derece yükseklik 70 katı bulurken, 100 kata kadar çıkan binalar var.

“ÇİN İŞ ADAMLARINA ALABİLDİĞİNE OLANAKLAR SUNUYOR”

Peki, Çin’in yabancı yatırımcıya bakış açısını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çin’in son gelişmelerini yakından takip etmekteyiz. Benim ve gruptaki diğer arkadaşlarımla ortak gözlemi Çin Türkiye’den 40 yıl ileride. Hatta Avrupa ve Amerika’dan da beş yıl ilerideler. Bunu ancak oraya gittiğiniz zaman anlıyorsunuz. Mesela Çin iş adamlarına alabildiğine olanaklar sunuyor. Vergiden muaflar, işyeri açmakla ilgili enerjide, hammadde büyük indirimler sunuluyor ve işçiliğe daha uygun şartlar sağlanıyor.

Öte yandan Çin’de özel mülkiyet yok, 70 yıl kullanım hakkı var. Bu orada yaşayan her insana bireysel olarak çalışmanın zorunluluğunu getiriyor. Miras ise

kimseye kalmıyor. Miras hakkının olmayışı insanlara eşit çalışma koşulu sağlamış durumda. Her şeyden önce bir devrim yapılmış ve kültür devrimleri pekişmiş, yani alt yapıyı çözmüşler. Sağlık ve eğitim konuları da çözülmüş durumda.

Bir de şehrin görünmeyen yüzü var. Orayı gördüğümüzde müthiş bir gelişme olduğunu gözlemledik. Evet, şehrin diğer yanıyla fark var ama açık bir uçurum yok. Temel girdilerde bir bütünlük sağlanmış, herkese eşit şeyler sunulmuş.

Çin sizce Gaziantep ekonomisine neler katabilir?

Çin'de 10 yıldır yaşayan bir arkadaşımız var. Kendisiyle görüştük ve "iş adamı olarak buraya geldik, Çin'den ne götürebiliriz" dedik. Bize verdiği yanıt ise şöyle oldu:

"Çin'den ne götürürümden çok Çin'e ne katarımı düşünün. Çünkü Çin'de şuanda 2 trilyon doların üzerinde bir nakit fazlalığı var. Lüks tüketim ürünlerine ihtiyaç var."

İyi işleyen bu sistemin eğitim politikasıyla bir ilgisi var mı?

Eğitim sistemi tamamen devletin elinde diyebiliriz. Özel eğitim çok az. Eğitimin zorunlu olduğunu, okulu bitiremeyenlerin ise mesleki anlamda okullara yönlendirildiğini, bu okulları bitirenlerin ise işçi, tekniker statüsünde işe başladığını

belirtmek isterim. Üniversite öğrencilerinde de mesleki anlamda iş gücünün tatmin olduğunu gözlemledik. Son olarak da eğitim seviyesinin çok yüksek olduğunu ekleyebilirim.

Çin'in sosyal yapısı hakkında neler düşünüyorsunuz?

Çin'de insan yapısını ve sosyal yaşamı düzenleme alanları içinde en önemlilerinden birisi askerlik. Askerlik gönüllülük esasına göre 3 yıl süreli.

Askerliği bitiren herkese sonradan devlet memuru olma hakkı tanınıyor. Devlet memurluğu Çin'de iyi bir gelir sağlıyor, nitekim bir memurun maaşı bin 500-2 bin dolar arasında.

Asgari ücretle çalışan birinin maaşı ne kadar?

Asgari ücretle çalışan birinin maaşı 600 ila 700 dolar arasında değişmekte. Altyapıya, sağlığa, eğitime, ulaşımaya çok fazla kaynak aktarılmıyor. Belli bir yaşta sonra herkese bir daire veriliyor. Daha önce bahsettiğimiz yetmiş yıllık kullanım ise hakkı buradan doğuyor. Harcama bütüwnü içerisinde baktığımız zaman Türkiye'de asgari ücretle yaşamının (kirasıydı, sağlığıydı bu tür şeylere para ayırdığınızda) ne kadar zor olduğunu hepimiz biliyoruz. Çin'de refahın ve ekonomik seviyenin yüksek olduğunu gözlemlemek doğrusu hoşumuza

gitti.

"OLMAZSA OLMAZ KOŞUL: ÜRETİM"

Son olarak Çin'e yatırım yapmak isteyen işadamlarına önerileriniz var mı?

Çin kendi vatandaşlarının yanı sıra yabancılar için de büyük bir teşvik uyguluyor.

Olmasa olmaz koşulları ise üretim. Dünyaya baktığımız zaman da kalkınan ülkelerin mutlaka üretimle kalkındığı gerçeğini burada tekrarlamak faydalı olur düşüncesindeyim.

Üretimle ilgili tüm koşullar hazırlanıyor. Ölçütler dahilinde üretime gelenlere istihdam yaratılıyor, ürettiği ürünü tekrar ihraç ediyor.

Yabancı sermaye Türkiye'de olduğu gibi borsalara ve hazır piyasaya gelmiyor, üretime geliyor. Çin'de üretim için gelen her şeye destek veriliyor.

Şimdi Türkiye'ye baktığımızda yabancıların faiz ve borsaya geldiğini görüyoruz.

Çünkü bu onlar için müthiş bir kaynak. Yani Türkiye bir yabancı kaynak cenneti, gelsinler ama üretime gelsinler. Ürettikleri zaman benim işçime iş verecek, enerjiyi kullanacak, buradaki sorunları çözecek ve refah düzeyinin yükselmesinde katkıda bulunacak ise yabancı yatırımcının gelmesi taraftarıyız.

Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI

Rayiç Bedeller Çok Yüksek, Arazimizi Başkaları Alacak!

Orman köylülerinin dramlarıyla kent soylular ilgilenirler mi bilemem. 24 Nisan 2012 tarihli "Orman Köylüsünden Kullandığı Arazinin Bedelini İstemek!" adlı yazımda "2B Yasa Tasarısı'nın yasalaşması durumunda, iki önemli sakınca ortaya çıkacak. Birincisi, orman köylüsünden şimdiki durumda tarımsal üretim yaptığı arazinin rayiç bedeli üzerinden yüzde 70'i istenecek, ikincisi ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 1.5 katı büyüklüğünde orman arazisi ranta açılacak ." demiştim.

Tasarı yasalaştı. Şimdi," Rayiç Bedeller Çok Yüksek Arazimizi Başkaları Alacak!" şeklinde haklı çığlıklar atılmaya başlandı bile... Yasaya göre, rayiç bedelleri belirleme yetkisi illerde defterdarlıklara, ilçelerde ise mal müdürlüklerine verildi. Ancak bu kurum uzmanlarının belirlemede olduğu rayiç bedeller, yüksek olduğu gerekçesiyle orman köylü-

lerinin tepkisini çekti.

Örneğin, 19 Mayıs 2012 tarihli gazetelerin yazdığına göre, Muğla-Köyceğiz İlçesi Toparlar Belediye Başkanı Kamil Ceylan bunlardan biri. Ceylan, "2B kapsamına giren tarım arazileri için Mal Müdürlüğü 18 bin ile 100 bin lira arasında rayiç bedeli belirlemiştir. Mal Müdürlüğü'nün belirlediği bu fiyatlarla ne müracaat edilebilir, ne de satın alınabilir. Başkaları bu arazileri alırsa perişan oluruz. Devletin bize yardımcı olmasını istiyoruz. İlçemizde gerçek rayiç bedeller ise 5 bin ile 15 bin arasında değişiyor." demiş.

Bir başkası, Hamit Köyü Muhtarı Hasan Sert'te, "Mal Müdürlüğü'nün belirlediği bedel, şu anda 30 bin lira. Buna karşılık halk arasında satışlar 5 bin ile 10 bin arasında değişiyor. Devletimizin daha insafli olmasını istiyoruz." diye açıklamada bulunmuş.

Öngörümde haklı çıkmak is-

temezdim. Rayiç bedele konu olan tarlalar, hali hazırda, orman köylülerinin kullanmakta olduğu tarım arazileridir. Tarlaların deniz manzaralı olması, karayoluna cephesinin olması tarımsal verimliliği yükseltmez. Bu durumda, defterdarlıklar ya da mal müdürlüklerinin belirlediği rayiç bedellere göre tarım arazilerinin orman köylülerince yeniden satın alınması önemli sorunları ortaya çıkaracaktır.

Orman köylülerinin işledikleri toprakları, bırakınız belirlenen rayiç bedeller göre satın almasını, gerçek rayiç bedellere göre bile alabilecek ekonomik gücü yoktur. Orman köylülerinden kullandıkları arazinin bedelinin yüzde 70'ini istemek, o araziye TOKİ'nin el koymasında başka bir anlam taşımıyor. Bu uygulamayla TOKİ birçok köyün sahibi olacak ve kırsal yaşamın yok olmasının önü açılacak. Toprağında sürülenler ise kentlere gelerek yoksulluğa yoksulluk katacaklar.

ÇÖZÜM NE?

Çözüm, toprağını işleyen orman köylülerine-toprağını sürekli işleme konusunda yasal hükümlükleri getirilmesi koşuluyla -gerçek rayiç bedellerinin enaz yüzde 50 indirim yaparak taksitli satmaktır. Bu kimilerince bir uç öneri olarak görülebilir. Aslında, devletin buna bile hakkı yoktur. Çünkü onlar, yıllarca bu toprakları işleyerek tarımsal üretime katkı yapmışlar, devlete de yük olmamışlardır.

Karşılıksız Çekte Rekor Artış

Karşılıksız çek sayısında Mayıs ayında geçen yılın aynı ayına göre artış yüzde 118 olurken, mahkemeler tarafından yasaklanan çek sayısı da 18 kat arttı Yeni Çek Kanunu ile yapılan düzenlemede hapis cezasının kaldırılmasının ardından, karşılıksız çek sayısında artış sürüyor.

Karşılıksız çek sayısında artış devam ediyor. Merkez Bankası tarafından bankalara duyurulan karşılıksız çek sayısı Mayıs ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 118, bir önceki aya göre de yüzde 34,2 artarak 61 bin 875 adetten 83 bin 80 adede yükseldi. Geçen yıl Mayıs ayında bu rakam 38 bin 117'ydi. Karşılık çek sayısı 2012 yılı Ocak ayında 62 bin 778 adet, Şubat ayında 76 bin 920 adet, Mart ayında 59 bin 543 adet, Nisan ayında 61 bin 875 adet düzeyinde gerçekleşmişti. Böylece bu yılın ilk 5 ayında birikimli karşılık çek sayısı geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 56,4 artışla 220 bin 80 adetten 344 bin 196 adete yükseldi.

Yasaklanan Çek Sayısı 18 Kat Arttı

Mahkemeler tarafından Merkez Bankası'na yapılan bildirimlere göre yasaklama alınan çek sayısında da Mayıs ayında patlama yaşandı. Yasaklanan çek sayısı Mayıs 2012'de geçen yılın aynı ayına göre 18 kat artışla 91 bin 722 adede yükseldi. Mahkemelerin bildirimleriyle Merkez Bankası'nca duyurulan yasaklama kararı alınmış birikimli çek sayısı ise yılın ilk 5 ayında geçen yılın aynı dönemine göre 7 kat artarak 22 bin 381'den 157 bin 388 adede ulaştı.

Yeni Çek Kanunu İle Hapis Cezası Kaldırılmıştı

31 Ocak 2012'de TBMM'de kabul edilen Yeni Çek Kanunu ile karşılıksız çekte adli para cezası ödenmediği için uygulanan hapis cezası yerine idari nitelikte yaptırım getirilmişti. Yeni düzenleme kamuoyunda da tepkilere yol açmıştı. Hukukçular 'alacaklının mağduriyetinin giderileceği' yönünde endişelerini dile getirirken; sanayi dernekleri ve odalar da, karşılıksız çekte hapis cezasının kaldırılmasının, 'ticari hayatta güven sorununa ve piyasaların daralmasına sebebiyet vereceği' yönünde tepki göstermişti.

Madem Mühendisi Ümit Ragıp ÜNCÜ

Doğal Kaynaklar ve Ülkelerin Bağımsızlığı...

Dünya üzerinde bulunan maden kaynaklarının dengesiz bir şekilde dağılmış olması, bu kaynaklar üzerindeki uluslararası arası çekişmeyi de beraberinde getirmiştir. Maden kaynakları ülkelerin stratejik konumlarını da ortaya çıkartmaktadır. Maden kaynaklarına sahip olan ülkeler diğer ülkelere göre daha avantajlı görünmelerine rağmen bu avantaj tehdit unsuru haline de gelebilmektedir. Bazı ülkeler diğerlerine göre maden kaynakları açısından, doğalarından kaynaklanan, bazı avantajlara sahiptirler. Örneğin, Arap ülkelerinin çoğu birer petrol-doğalgaz, Şili bakır, Brezilya demir, Kafkaslar Petrol-Doğal Gaz ve Türkiye bir Bor ülkesidir. Bu ülkeler, sahip oldukları bu hammadde kaynakları sayesinde, potansiyel olarak en azından baştan avantajlı durumdadırlar.

Maden kaynaklarının çok önemli bir özelliği vardır. Madenler, yenilenebilir nitelikli değil, kırılabılır hatta tamamen tükenebilir türden doğal kaynaklardır. Bütün tarım ürünlerini, her hasat mevsiminde, yeniden üretilip pazara sürebiliriz. Yine or-

man ürünlerini de, aradan on yıllar geçse bile, yeniden yetiştirebilir, keser, biçer ve tüketime sunabiliriz. Ne var ki, gemiler dolusu kömür sevk ettiğimiz bir maden ocağının rezervleri tükendiğinde, oradan bir kamyon daha kömür bile çıkartamayız. Bu nedenle, madencilik ile ilgili politikaların gelecek nesillerin haklarının da kollanarak tayin edilmesi gerekmektedir. Şayet bir ülke kendi kaynaklarının yurt içinde işlenmesine yönelik politikalar geliştirip uygulayamıyorsa; bu ülke sanayileşmiş ülkelere ucuz hammadde sağlamak, diğer bir deyimle ülke zenginliklerini gerçek değerlerinin çok altında yurt dışına aktarmaya mecburdur.

Bugün, yaşadığımız dünya üzerinde bir takım ülkelerin ekonomik anlamda varlıklarını, ülkelerinde var olan hammaddelere dayandıklarını görüyoruz. Ortadoğu ülkeleri petrol sayesinde ayakta durmakta, Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan gibi Hazar ülkeleri ise petrol ve doğal gaz varlıklarını dünya piyasalarına erdirmeye çabaları ile geleceğin bağımsız ülkeleri arasında yer alabilme mücadelesini sürdürmektedir. Bu ülkelerin petrol ve doğal gaz varlıkları onlar için ne anlam taşıyorsa, dünyanın en büyük rezervinin ülkemizde bulunduğu bor madenleri de bizim için aynı anlamı taşımaktadır. Ne yazık ki, ülkemizde üzerinde 150 yıldır büyük oyunlar oynanan bu doğal kaynağımızın öneminin yeterince anlaşılabilmediğini söyleyemiyoruz.

Cumhuriyet Öncesi Bor Madenciligi

1850'li yılların başında, İstanbul-Bebekte mermer işleri ile uğrasan Polonyalı mülteci tarafından Fransız Mühendis Camille Desmazures'e alçı tasından yapıldığı sandığı heykelleri hediye eder. Heykellerde yüksek oranda boraks olduğunu anlayan Fransız Mühendis ve eski ortağı Henry Groppler ile birlikte Türkiye'de boraks aramaya başlar. Fransız mühendis ve ortağı aradıkları boraksı Balıkesir-Susurluk ilçesi yakınlarındaki Sultançayırı mevkiinde "Pandermit" adı verilen bor mineralini bulurlar. Esasen bu saha 3. ve 4. yüzyılda Romalılar tarafından işletilen bir saha olduğu tahmin edilmektedir. 1861 yılında Fransız "Companie Industries Des Mazures" firması tarafından pandermitin işletmesine dönük olarak Padişah'tan 37 dönüm arazi üzerinde "alçıtaşı" madeni çıkartmak üzere 400.000 lira karşılığında 20 yıllık işletme izni alır. Fransız Mühendis Desmazures ve ortağı Groppler, Pandermit üretimi yapacaklarını padişah'tan ve diğer yabancı şirketlerden saklamışlardır. Sultançayırı işletmesinin üretime başlamasına müteakip Desmazures Paris civarında bir boraks rafine tesisi kurmuş ve Sultançayırı'dan çıkardıkları bor cevherini alçı taşı altında yıllarca ucuz değer ve harçlar ödeyerek yurt dışına çıkarmıştır.

1881 yılında Osmanlı'nın gelirleri, borçlarını ve faizlerini ödemeye yeterli değildi. Osmanlı tüm borçları Muharrem Kararnamesi çerçevesinde tüm Avrupalı alacaklılara genişletilmiş vergi gelirlerinin ve bir kısım üretim işletmelerinin tahsisi (Duyunu Umumiye vasıtasıyla) suretiyle tasfiye yoluna gidilmiştir.

Duyunu Umumiye'ye terk edilen gelirler kalemi içinde madencilik faaliyetleri alınmamıştır. Bunun nedeni madenler yabancılar tarafından işletildiğinden bunlar üzerinden alınan vergilerin yüklenicisi de doğal olarak yabancılarıdır. Avrupa Devletleri ile yapılan kapitülasyon anlaşmaları, Avrupa vatandaşlarını kişisel vergiden muaf tutuyordu. Hepsinden önemlisi madencilik faaliyetlerinin üretim, ihraç ve kazanılan paranın gizli tutulması ve gözden uzak olmasıydı

Cumhuriyetin İlk Dönemindeki Bor Madenciligi

1919 yılından 1923 yılına kadar süren Ulusal Kurtuluş Savaşı ile Türk Ulusu elinde kalan tüm kaynaklar İngiliz, Fransız, İtalyan ve Yunan sömürgeci güçlerin Anadolu'dan kovulması ve bağımsızlık uğruna harcanmıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan sonraki ilk yıllardan itibaren ülkede ulusal bir endüstri kurulmasına çalışılmış ve İmparatorluk döneminde bol tavizlerle ve geniş ayrıcalıklarla gerçekleşen yabancı sermaye ortaklıklarının temizlenmesine önem verilmiş ve çok kısa sürede çok sayıda yabancı sermayeli kuruluşlar kamulaştırılmıştır. Ancak madenlerimiz ve özellikle bor madenleri ya da madencilik faaliyetinin tabiatından kaynaklanan gözlerden uzak sürdürülmesi nedeniyle dikkatlerden kaçmıştır.

En son 1904 tarihinde Reşit Pasa ve İngiliz William Vitaller'e verilen imtiyaz, civarda mevcut 9 adet diğer bor tuzu sahasıyla Kanuni Tevhit (birleşme) görerek 10 Nisan 1927 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla 45 yıl müddetle John Öven Rıd'a ihale olunmuş ve daha sonraki 7 Aralık 1927 tarihinde Lord Meven Mervil'e geçen bu sahalar 11 Mart 1938 tarihinde Desmond Abel Smith'e intikal etmiştir. Madenlerimiz ve özellikle borlar üzerindeki yabancı (İngiliz) hâkimiyeti 14 Mart 1935 tarihinde kurulan Etibank'ın, bor madenleri ile ilgilenmeye başladığı 1950'li yılların sonuna kadar devam etmiştir.

1950'li Yıllar

Türkiye'deki bor tuzu cevherlerinin dünyadaki en güçlü tröst'ün eline geçmesi 1950 yılına rastlar. 1950 yılında Türkiye yeni bir borçlanma ve yabancı sermayeye imtiyazlar tanıma devresine girmiştir. 1938 yılından beri Desmond Abel Smith'in elinde bulunan Sultan çayırındaki cevherler, kararname ile bu yıllarda "Dünya Tekeli" hüviyetindeki Borax Consolidated Ltd'ne (Rio Tinto) devredilmiştir. Borax Consolidated 1899 yılında ABD'nin Pasifik Coast Borax şirketini bünyesine almış, Sili ve Peru'daki bor imtiyazlarını ve Türkiye'de Desmazures ve Gropler ile Avrupalı bor madencilerinin imtiyazlarını kontrolü altına almıştır. Borax Consolidated Ltd, 1954 yılında bor cevherinin tükendiğini ileri sürerek, Sultançayırı ocağını kapatır. Ancak pasalardaki düşük tenörlü cevherin satışını 1961 yılına kadar sürdürerek faaliyetlerine devam eder. Aynı zamanda Türk özel sektöründe bulunan bor madenlerinin üretim ve ihracat işlerini izlemektedir. MTA çok gizli olarak Kütahya/Emet yöresinde bor madeni aramaktadır. Emet'te MTA tarafından kolemanit yatağı bulunur ve ruhsat 15 Mayıs 1958 tarihinde Etibank'a devredilir ve üretime geçer. Bu sıralar İtalyan'larda Türkiye'de bor tuzu arama teşebbüsünde bulunmaktadır. Borax Consolidated Ltd, 1955 yılında yabancı teşvik kanunundan yararlanmak için Türk Boraks Madencilik Anonim şirketini kurar. Şirketin sermayesinin %94'ü Borax Consolidated'e, % 2'si Türk hissedarlar ve %4'ü de İngiliz

hissedarlara verilmiştir. MTA Enstitüsü 1950 yılları sonlarına doğru Eskişehir/Kırka da arama faaliyetlerini sürdürmektedir. Eskişehir/Kırka da bor ilk defa 1957 yılında Gökçenoluk sahasında bulunur ve 1959 yılında bir miktar üretim yapılır. Eskişehir/Kırka bölgesine ilgi artar. Borax Consolidated Ltd. Maden Dairesinden kendi adına ruhsat alarak Kırka'yada gelir ve ruhsatını Türk Borax Madencilik A.S.'ne devrederek aramalara baslar.

Türk Borax gizlilik içinde yürüttüğü sahalardan ikisinden boraks bulur ve yavaş bir tempo ile 4.000 ton civarında üretim yapar. Amaç, sahayı başkalarının üretimine kapatarak kendilerinin ABD ve diğer yerlerdeki sahalarına rakip çıkmasını ve tekelin kırılmasını istememektedir. Şirket, sahada 8-9 milyon ton sodyumlu bor olduğu iddiasındadır. Ancak maden dairesi mühendisleri sahadaki bor rezervinin yüzlerce milyon ton olduğu iddiasındadırlar. Türk Borax'ın Kırka'da üzerine kayıtlı 6 adet saha vardır. Ancak bu sahaların elde edilmesinde hileli işler yaptığından elindeki ruhsatların 5'i iptal edilir. 1967 yılında Kırka bor sahasının 1 milyar ton rezervli müthiş zengin bir saha olduğu anlaşılmıştır.

1960'lı Yıllar

Etibank Kütahya kolemanit yataklarının işletme ruhsatı aldıktan sonra kısa sürede müessese müdürlüğüne dönüştürmüş ve kolemanit üretim ve ihracatına başlamıştır. Ancak kolemanit'in işletmeden ham (tüvenan) olarak

satılması, yabancı sanayiye ham-
madde temin eder bir ülke konumun-
da olmak rahatsızlık nedeni olmaya
devam eder. Rafine ürünler üretecek
bir fabrika yatırımı arayışıyla İtalyan
Lardorella ve Borax Consolidated
ile yapılan görüşmeler sonuçsuz
kalmıştır. 1960 yıllarının başında
ABD tarafından Türkiye'nin boraks
ve borik asit fabrikaları kurmaması
yönünde sık sık tavsiyelerde bulu-
nur. Boraks ve borik asit üretimine
dönük teknolojileri Türkiye'ye trans-
fer etmeye yanaşmazlar. Daha son-
ra hükümet aracılığı ile Polonya'nın
Polmax adlı firması ile temasa
geçilir ve teknoloji transferinde
anlaşmıştır. Bandırma'da 1 Ha-
ziran 1964 tarihinde temel atılarak
boraks ve borik asit fabrikasının
inşaat ve montajına başlanır. An-
cak sıkıntı bitmemiş ve borik asit
üretiminde kullanılacak sülfürik asit
fabrikasının kurulması gerekmektedir.
Bu teknoloji de SSCB'den
alınır. Rus firması Neftekhimi ile
yapılan anlaşma sonucu Sülfürik
asit fabrikasının 1969 yılında tem-
meli atılarak inşaat ve montajına
başlanır.

Bu yıllarda bor tuzu madenleri
tekrardan Türkiye gündemine oturur.
Borax Consolidated'in Kırka'da sa-
hip olduğu sahalar usulsüzlükten
dolayı birer birer iptal edilirken, bor
konusunda Cumhuriyet Senato-
sunda "Bor Araştırma Komisyonu"
kurulur ve komisyon İngiliz şirketini
ve geçmişini, Türk Ekonomisine
katkılarını sorgulamaya başlamıştır.
İngiliz Borax Consolidated Komisyo-
na gönderdiği dilekçesinde; "ülkeye
 faydalı olmak ve daha fazla döviz
geliri sağlamak gayretiyle yıllardan

beri yaptığımız teşebbüslerin belli
bir zümrenin daimi ve sistemat-
tik engellemeleri ile karşılaşmış
ve bunun sonucunda şirket zarar
gördüğü kadar Türk Ekonomisi de
önemli döviz gelirinden yoksun
kalmıştır" ifade etmiştir. Ancak bor
üretim ve ihracatı ile uğrasan Türk
şirketlerin faaliyetlerini baltalayan
şirket, bor madeni ihraç fiyatlarının
düşmesinde aktif bir rol almıştır.
Nitekim bor madeni ihraç fiyatları;
1950'li yıllarda tonu 62 \$'dan 1960
yılı başında 42 \$'a, 1962 yılında 33
\$'a, 1965 yılında 23 \$'a düşmüştür.
1959 yılında, İtalyanlar ülkelerindeki
bor rafine tesisleri için Etibank'tan
tüvenan bor cevheri almak için tale-
pte bulunurlar. Böylelikle, Eti-
bank, tarihinde ilk kez bor cevheri
satışını, 44 USD/ton'dan İtalyanlara
gerçekleştirir. İngiliz Borax Con-
solidated Ltd şirketi, kendisi dışında
başka bir şirketin "Etibank'ın" yurt
dışına bor cevheri ihraç etmesine
tahammül edemez. Cevher satış
fiyatını ani bir kararla 30-35 USD/ton
'a düşürür. Bu durumu fırsat bilen
İtalyanlar ise Etibank'ın Pazar kay-
betme durumunu değerlendirerek
bor cevheri fiyatının düşmesini
sağlarlar. Neticede, bor cevherinin
satış fiyatı 17 USD/ton seviyelerine
kadar düşürülür.

Bunun yanı sıra 9 Kasım 1963
tarihinde Maliye Bakanlığı'nın
hazırladığı raporda da Borax Con-
solidated şirketinin ülke ekonomis-
ine ve ödemeler dengesine katkı
sağlamadığı tespit edilmiştir. 1968
yılında Bandırma'da yıllık 20 bin
ton boraks dekahidrat fabrikası
ile yıllık 6 bin ton kapasiteli borik
asit fabrikasının inşaat ve montajı

tamamlanmış ve Etibank tarafından
üretim ve ihracata başlanmıştır.

İngiliz BCL (Borax Consalita-
ted Limited) şirketinin 1963 yılında
Hükümet tarafından istenmediği hal-
de hazırladığı ve dönemin ülke yö-
neticilerine sunduğu rapora (Sayın
İhsan Topaloğlu ile söyleşi, TMMOB
Kimya Mühendisleri Odası, 2001)
göz attığımızda, dönen oyunların
büyüklüğü karşısında insanın nefesi
kesilmektedir;

1. Türkiye'de bor mineralleri
tükenmiştir,
2. Türkiye'nin en çok 20 bin
ton satış şansı vardır,
3. Türkiye'de ancak 3 firma 60
bin ton üretim yapabilir,
4. Türkiye Avrupa piyasasına
yalnız borik asit üretimi için bor
cevheri verebilir,
5. Avrupa piyasasının bo-
rik asit üretimi 45 bin ton cevhere
karşılık gelen 30 bin ton bor cevheri
ile sabittir,
6. Türkiye ancak zararına bor
endüstrisi kurabilir. 3 bin tonluk
rafineri ancak sübvansiyonla yaşar,
7. Türkiye'nin bor rezervlerine
Borax Consolidated ortak edilirse
bor endüstrisi kurulacaktır,
8. Avrupa endüstrisinden Tür-
kiye cevheri kullananlar, fiyat reka-
beti ile Amerikan cevherine döner-
lerse Türkiye bu sahayı kaybeder,
9. Türkiye Amerikan rekabetini
üstüne çekmemelidir,
10. Amerikan bor cevherleri so-
dyumludur, Türkiye bor cevherleri
kalsiyumludur. Bu da Türkiye'nin
rekabet imkanını ortadan kaldırır.

1970'li Yıllar

1970'li yılların başından sonuna
kadar geçen sürede bor maden-
lerinin sıkça tartışıldığına tanık
oluyoruz. Türk bor madenlerinin
çirkin bir rekabet sonucu nere-
deyse maliyet fiyatına Avrupa'ya
ihracının Türk Ekonomisi aleyhine
bir durum getirdiği ve israf edildiği
ve bu durumdan kurtulmanın an-
cak devletleştirme ile olacağını
açıklayanlar, çeşitli suçlamalara
maruz kalmaktadırlar. 1974 yılına
gelindiğinde bor madeni ihraç fiyatı
25-30 \$ civarında seyretmektedir.
Türk Ekonomisi için bir kaynak israfı
niteliğine bürünen rekabeti ortadan

kaldırmak üzere Ticaret ve Enerji Bakanlığı, ihracatta taban fiyat uygulamasına geçer ve taban fiyat 70\$/ton olarak belirlenir. Ancak ihracat fiyatı bu taban fiyatın üzerinde (90 \$) gerçekleşmeye başlar. 1976 yılında Balıkesir'in Bigadiç ilçesi civarında faaliyet gösteren Fransız KEMAD Ltd'in (Kimya Endüstri Madenleri Ltd Sti.) bir sınır ihlali nedeniyle Bakanlar Kurulu tarafından ruhsatı iptal edilir. 1976 ve izleyen yıllarda bor madenlerinin devletleştirilmesi daha ciddi bir biçimde tartışır olmuştur. Bu süreçte yapılan tartışmalar ve devletleştirme beklentileri nedeniyle özel sektör aşırı bir üretim faaliyetine girmiş, ocakların normal bakım ve hazırlık faaliyetleri yapılmaksızın çıkarılabilecek bütün cevherler üretilerek, ocaklar büyük oranda tahrip edilmiştir. Etibank kapasite artırıcı ve modernizasyon yatırımlarıyla, 1974 yılında boraks dekahidrat fabrikasının kapasitesini 55.000 ton/yıl'a çıkarmıştır. 1978 yılında Bandırma Fabrikası rafine ürün yelpazesini genişletmiş ve ürün çeşidine boraks pentahidrat ve sodyum perborat 'da dâhil edilmiştir. 4 Ekim 1978 tarih 2172 sayılı Devletçe İşlenecek Madenler Hakkındaki yasa ile bor madenlerinin Devlet tarafından aranması ve işletilmesine, eski bor madeni ruhsatlarının da Devlete devredilmesine karar verilmiş, Devlete ait bor ruhsat sahalarının hiçbir hakkı, gerçek ve tüzel kişilere devretme yetkisi verilmez kaydı geçmiştir. Ülkemiz için hayati önem taşıyan bor madenlerinin ruhsatları, bu kanunla gerçek sahibi olan ülke vatandaşları adına, işletilmek üzere Devletin hüküm ve tasarrufu altına alınmıştır. 17.11.1978 yılında resmi gazetede yayınlanan Bakanlar Kurulu kararı ile bor sahalarının ruhsatları eski sahiplerinden geri alınarak, Etibank'a devir işlemleri başlatıldı. Tüm bor sahalarının Etibank'a devir işlemleri ise 1979 yılında tamamlanmış oldu.

1980'li Yıllar... ve Bugün

Dünya Ticaret Örgütü'nün Marekes toplantısını takip eden yılın başında Türkiye'de 24 Ocak 1980 tarihli ekonomik önlemler paketi açılmıştır. 9 Haziran 1980 yılında

alınan bir kararla devletçe işletilmesi kararlaştırılan maden sahalarının eski hak sahiplerine iadesi kararlaştırılmış, ancak Başta TM-MOB ve Maden Mühendisleri Odası olmak üzere Danıştay'a yapılan itirazlar sonucunda yürütmeyi durdurma kararı verilmiş ve hükümet karara uymak zorunda kalmıştır. 10 Haziran 1983 tarih ve 2840 sayılı yasa ile kamu kuruluşlarına devredilen maden hakları yeniden düzenlenir. Bu yasayla demir ve linyit sahalarının bazıları eski sahiplerine devredilir ve yasanın 2. maddesine göre "Bor tuzları, triona, asfaltit, uranyum ve toryum madenlerinin aranması ve işletilmesi Devlet eliyle yapılır. Bu madenler için 6309 sayılı Maden Kanunu gereğince gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine verilmiş olan ruhsatlar iptal edilmiştir" şeklindedir. 1985 yılında Morgan Guarantee Bank tarafından hazırlanıp kabul edilen Özelleştirme Ana Planı gereğince, özelleştirilmesi gereken kuruluşlar kapsamına ülke madencilik politikalarını yönlendiren ve adeta sektörün lokomotifine giden Etibank ta alınmıştır.

.....TSKB olarak 1986 Ocak sonlarına doğru, DPT ve Master Plan danışma kurulu ile birlikte hazırladığımız is tarifi çalışmalarının sonuna gelmiştik. .... Devlet, kendi varlığını idame ettirebilmek için silah sanayi gibi bir takım sanayiler kurmuş, boron madenleri gibi bazı kıymetli ve stratejik madenlerin işletmesini üstüne almış, Petkim gibi monopollar yaratmıştı. Bunların satışının etkilerinin düşünülmesi gerekliydi. .... Master Planda 32 KİT ve bunlara bağlı müessese, bağlı ortaklık ve ortaklıkların incelenmesi isteniyordu. KİT'ler arasında Devlet Hava Alanları İşletmeleri gibi sadece hizmet üretenler ve ETİBANK gibi devlerde vardı. ....Hele Morgan Guaranty uzmanı David Bradley, Etibank ve MKEK dahil olmak üzere her şeyin satılabileceğini iddia ettiği zaman harp çıkacak zannettim. Nispeten uzun süren toplantılar sonucunda işler tatlıya bağlandı.

.....Bu toplantıda Etibank Genel Müdürü Muammer Öcal genellikle özelleştirmeye, bilhassa Etibank'ın özelleştirmesine karşı

çıkan bir konuşma yaptı. Bor madenlerinin yabancı tekellerin eline geçmesi halinde Türkiye'nin önemli bir avantajını yitireceğini, uzun bir süreden beri yabancı tekellerle yaptıkları mücadeleyi yeni yeni kazanmaya başladıklarını ve Bor minerallerinden yakın bir gelecekte büyük kârlar sağlayacaklarını anlattı. Etibank'ın zengin madenler yanında bazı marjinal madenleri de işlettiğini anlatan Öcal, özelleştirme gerçekleştiği taktirde bu marjinal madenlerde çalışanları işsizliğin beklediğini söyledi. Muammer Öcal'ın Etibank'ın özelleştirilmesini istemediğini arkadaşlarımız yapılan görüşmelerde anlamışlardı. Bazı önemli bilgileri vermek istemiyordu. Bu bilgilerin uluslararası tekellerin eline geçeceğinden korkuyordu. David'se borlar dahil Etibank'ın her şeyinin özelleştirilebileceğine inanıyordu. Bor minerallerinin artık stratejik bir madde olmadığını, roket yakıtlarında meydana gelen gelişmelerin ve yeni buluşların borların önemini azalttığını bu nedenle bor madenlerinin krom madenlerinden farklı olmadıklarını anlatmaya çalıştı.

..... "Büyük bir bölümü özelleştirilebilecek KİT" alt sınıfının son adayı ETİBANK'tı. ETİBANK 14 maden, sekiz fabrika ve 25,549 çalışanıyla boron, krom, bakır, alüminyum ve diğer bazı madenleri üretmekle sorumluydu. ETİBANK'ın özelleştirme öncesinde bir holding haline getirilmesi her grup maden işletmesinin, anonim şirketler dönüştürülmesi tavsiye ediliyordu. Yapılan incelemelere göre dünya rezervlerinin yarısından fazlasının işletme hakkına sahip olan boron işletmeleri hemen özelleştirilebilirdi. ....ETİBANK'ın bünyesinden alüminyum ve bakır işletmelerinin çıkarılmasıyla oluşacak yeni holdingin hisse senetleri kolayca borsa yoluyla satılabilirdi. .... Özelleştirme öncesinde çözümlenecek problemler devletin dünya üzerinde bir monopol olan boron işletmelerini yerli ve yabancı özel sektöre terk etmeye razı olması. .... Etibank, dünya boron tekelleri ile büyük bir mücadele vermiş ve bu

mücadelenin meyvelerini yeni toplamaya başlamıştı. Özelleştirme ile birlikte boron işletmelerinin bu monopolların eline geçme tehlikesi belirecekti. (Özelleştirmenin Hikayesi Dündar Aytar, TSKB, 1994. TÖSYÖV tarafından Şubat 1995 tarihinde Ankara’da yayınlanmıştır.)

TAHSİN YALABIK (Eski Etibank Genel Müdürü ve ETKB Müsteşarı):.....Size ilginç bir anımı anlatmak istiyorum. İtalya’ya ilk satış için gittiğimizde bize “katı yakıt” hakkındaki düşüncemizi sordular. Biz de efendim bizde Zonguldak’ta taşkömürü olarak var, linyitlerimiz var dedik. Bunun üzerine adam gülümsedi:

“Efendim nasıl olur, ben bor mineralinden yapılan katı yakıttan söz etmek istiyorum. Bu sizin ülkenizdeki NATO gözetleme istasyonlarında tesbit edildi, bilmeniz lazım” dedi, SSCB’nin uzaya gönderdiği füzelerde kullanılan katı yakıtın bor dan yapıldığını bor ülkesi olduğumuz halde bilmediğimiz biz-

den çok İtalyanları da dehşete düşürmüştü. (Maden Mühendisleri Odası, Madencilik Bülteni, Tahsin Yalabık ile söyleşi, Nisan 1989)

1993 yılında Etibank bünyesinde bulunan bankacılık bölümü, Etibank Bankacılık A.O. adıyla bağımsız bir bölüm altında Özelleştirme İdaresine devredilir ve 1998 yılında özelleştirilmesi tamamlanır. 98/10552 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 4 Şubat 1998 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Etibank Genel Müdürlüğünün unvanı Eti Holding A.Ş. olarak değiştirilir. Aynı zamanda Etibank’a bağlı ana müessesler; Eti Bor A.Ş. Eti Alüminyum A.Ş. Eti Krom A.Ş. Eti Gümüş A.Ş. Eti Bakır A.Ş. Eti Elektrometalurji A.Ş. Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. olmak üzere 7 adet

Anonim şirkete dönüştürülerek Holding çatısı altında yapılandırıldılar. 18.12.2000 tarihinde IMF’ye verilen niyet mektubunda “ Özelleştirme İdaresine ilave şirketler devredilecek ve bu şirketlerin arasında Eti Holding’in bazı fabrikaları da yer almaktadır” ifadeleri bulunmaktadır. Niyet Mektubunun verilmesinin ardından 20.12.2000 tarihinde 2000/92 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararıyla, “ Eti Holding A.Ş.’nin özelleştirme kapsamına alınması ve hazırlık işlemlerinin 6 ay içinde tamamlanması” kararı alınarak 6.01.2001 tarihinde Resmi Gazete de yayınlanmıştır. Başta

TMMOB ve Maden Mühendisleri Odası olmak üzere Muhalefet Partilerinin ve Kamuoyunun tepkisi karşısında Hükümet Bor Madenlerinin Özelleştirme Kapsamında bulunmadığını söyleyerek Bakanlar Kurulu Kararı almıştır. Haziran 2003 yılında Bor Madenleri ile ilgili uç ürünlerin araştırılması ve girişimcilere imkân sağlanması maksadı ile Bor Enstitüsü (BOREN) kurulmuştur. Haziran 2003 yılında 3218 sayılı Maden Kanununun bazı maddelerinde 5177 sayılı Kanun ile değişiklikler yapılırken 3213 sayılı Maden Kanununun 49. maddesine “bundan önce bulunmuş ve bundan sonra bulunacak Bor madenlerinin de devletçe işletileceği” ibaresi ilave edilmiştir.

Rio Tintonun yıllık faaliyet raporlarından yola çıktığımızda

2000 yılında 28.1 mio ton (Proven) B2O3 olan US Borax rezervi 2011 yılında 13.0 mio ton’a (Proven). Yani 11 yılda 15 milyon ton rezerv tüketimi olmuştur. Bu da demektir ki US Borax’ın geriye kalan 13.0 milyon ton B2O3 (Proven) rezervi 10 yıl sonra bitecektir. Belki de daha erken neden olmasın. Eee sonra ne olacak....

Budurumda Rio Tinto/US Borax’ın önünde iki çözüm bulunmaktadır. Ya yeni bir bor rezervine sahip olacak ya da bor madenine alternatif bulacaktır. Yeni bir bor rezervine sahip olabilmemesinin en kestirme ve etkili yolu Türk bor madenlerine sahip olmaktır ya da pazarlamasını tamamen kontrol altına almaktır.

Bunun için de;

Öncelikle bor madenlerinin özelleştirilmesi sağlanmaya çalışılmış, bu hususta öyle hızlı davranılmıştır ki, ilgili Bakan’ın dahi haberi olmadan (?), 2840 sayılı kanun yürürlükte iken 57. Koalisyon Hükümeti döneminde Eti Holding ve Bor Madenleri , IMF’ye verilen mektupla beraber Özelleştirme

İdaresine devredilmiştir. Ancak, hükümet daha sonra durumun farkına vararak (?) ve kamuoyunun yoğun tepkisini dikkate alarak özelleştirmeye devir kararını iptal etmiştir. Bu yöntemden sonuç alınamamıştır.

Bundan sonra ise,

Bor madenlerinin devlet eliyle işletileceğini hüküm altına alan 2840 sayılı yasa değiştirilmeye ya da en azından, bu hususta kamuoyunun hassas olduğu dikkate alınarak, kanun hükümleri uygulanamaz hale getirilmeye çalışılacaktır.

Tarih tekerrürden ibarettir derlerdi de inanmazdım!

“Bugün memleketimizdeki boraks cevheri üzerinde yabancı bir oyun planlanmaktadır. Oyunun hedefi Türkiye’yi bu kaynağından mahrum bırakmaktadır. Bunun oyuncuları

kapı kapı dolaşmaktadırlar.” (İsmet İnönü, 1968)

İngiliz Şirketi lobisi 2005 yılında Avustralya da imzalanan işbirliği anlaşması çerçevesinde Türkiye'nin Borlarına talip olduğunu dönemin anlaşmayı imzalayan ilgili Bakan ve heyetine açıkça söylemiş ve tutanaklara ilişirmiştir.

(http://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/House_of_Representatives_Committees?url=jsct/29november2005/report2/chapter5.pdf)

Geçmişten beri Bakanından Bürokratına birçok kişi Bor Madenini önemsizleştirmeye çalışmaktadır. AB'nin Borlarla ilgili tehlikeli maddede sınıflandırmasını yok yere abartılmakta, yarın bir başka ikame maddesi bulunursa veya civa madeni gibi zehirli içeriğinden dolayı kullanılmaz hale gelebilir diye örnekler vermektan çekinmeyenler İngiliz Şirketi'nin en büyük destekçiliğini bilerek ya da bilme-yerek yapmaktadırlar. 1980'li yılların ortasında, sermaye güçlülüğü sıralamasında dünyanın büyük bankalarından biri olan Etibank, 2000 yılına gelindiğinde 1985 tarihli Morgan Planı çerçevesinde darmadağın edilmiştir. Bankacılık bölümü özelleştirildikten sonraki sahipleri tarafından içi boşaltılarak, skandal bir şekilde, devlete iade edilmiş, daha sonra da kapanmıştır. Bankacılığı, sigortacılığı, deniz nakliyatı, mühendislik firması ve üretim birimleri ile Japon modeli modern bir şirket iken, getirildiği durumda, kendisinden ayrılanlarla birlikte toplamının, eski halinin yarısı bile etmediği bir yapıya dönüştürülmüştür. Bu nedenle, yapılanlar bir özelleştirme değil tasfiyedir. Hem de intikam alırcasına yapılan bir tasfiye. Borların tasfiye edilmesi kaldı geriye; ne için yapıldığı, ne hedeflendiği bilinmeden.

Roskill Information Service tarafından her 4 yılda bir yayınlanan ve en sonuncusuda 2010 yılında yayınlanan "Boron: Global industry markets and outlook Twelfth Edition, 2010," adlı kitaptan faydalanılarak yandaki tablo oluşturulmuştur.

1970 yılında brüt üretimi

Table 9: World: Production of boron minerals by country, 2000-2008 (000t gross weight)

Producer	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	*2008
Argentina	513	632	516	512	821	633	534	670	786
Bolivia	41	32	40	110	68	63	51	80	65
Chile	338	328	431	401	594	461	460	528	583
China	1,036	1,071	1,036	929	964	1,000	1,035	1,035	1,180
Iran	4	3	2	2	2	0	1	2	2
Kazakhstan	113	96	122	72	72	-	-	-	-
Peru	30	45	42	39	46	40	53	51	58
Russia	850	719	757	963	900	950	990	1,020	1,020
Turkey	1,480	1,476	1,368	1,399	1,697	1,953	1,948	2,128	2,285
USA	1,070	1,050	1,050	1,150	1,210	1,150	1,150	1,150	1,245
Total	5,475	5,454	5,364	5,577	6,374	6,252	6,222	6,664	7,224

Source: Section 5

Table 10: World: Estimated production of boron minerals by leading country, 2000-2008 (000t B₂O₃)

Producer	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	*2008
Argentina ¹	33	41	34	33	53	41	35	44	51
Bolivia ²	12	10	12	33	20	19	15	24	20
Chile ³	71	69	91	84	125	97	97	111	123
China ⁴	145	150	145	130	135	140	145	145	165
Iran	2	2	1	1	0	0	1	1	1
Kazakhstan ⁵	8	7	9	5	5	-	-	-	-
Peru ⁶	11	15	14	14	15	14	18	18	20
Russia ⁷	58	49	57	63	62	65	67	70	70
Turkey ⁸	518	523	479	490	594	684	682	745	800
USA ⁹	546	536	543	605	637	612	610	610	660
Total	1,404	1,402	1,385	1,458	1,647	1,673	1,670	1,768	1,910

Source: Section 5

257.000 ton olan Bor Mineralleri, 1980 yılında 2.610.000 ton, 1990 yılında 2.910.000 ton, 2000 yılında 5.475.000 ton, 2005 yılında 6.252.000 ton ve 2008 yılında da 7.224.000 tona çıkmıştır. Bu göstermektedir ki Dünyada üretimler çeşitlendikçe (elektronik ve cam) ve buna bağlı teknolojik üretimler arttıkça gelişen sanayilerin bor madenine olan ihtiyacı da hızlı bir şekilde artmaktadır. Bu anlamda baktığımızda daha yakıt olarak kullanım düzeyine gelmeden Bor Madeni tüketimi artmaktadır. ABD'nin rezervleri bu artışa cevap veremeyeceğine göre Türkiye Borlarının yakın gelecekte ki değeri tartışılmaz bir önemdedir. Bir de Arabalarda yakıt olarak kullanımı gündeme geldiğinde ne olacak acaba. Bu konuda İngiliz Şirketinin aşağıdaki çalışması en güzel cevabı vermektedir.

Bu çalışmada 2050 yılında sadece ABD deki 360 milyon FCV (Fuel Cell Vehicles, Yakıt Hücreli Elektrikli Araç) için 60 milyon ton B₂O₃, tüm Dünyada ise 2050 yılında 2 milyar FCV için 360 milyon B₂O₃ ihtiyacı olacaktır diyor İngiliz Şirketinin uzmanları. Bu İngiliz Şirketinin çalışmasının Bor Madenlerinin bugünkü tüketim alanları dışında ayrıca FCV'lerin

gelecekte kullanılacağını bilerek yapılan bir çalışma olduğunu ve İngiliz Şirketinin tükenmeye yakın olan Bor madenlerinin yerine ana kaynağın Türkiye olacağı bir dünyadan bahsettiğini şekilde açıkça görüyoruz.

Ülkemizde bugüne kadar yapılan arama çalışmaları neticesinde, rezervlerimizin dünya bor rezervleri içerisindeki payının 72% olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak ülkemizin yeterince aranmadığı hatırlanırsa bu rezervlerin daha üstünde bir potansiyelimizin bulunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır bu durum ülkemiz bor yataklarının stratejik önemini bir defa daha vurgulamaktadır. Ancak, büyük rezervlere sahip olmak kendi başına bir anlam ifade etmemektedir, asıl olan bu rezervlerden sağlanacak faydanın en üst seviyeye çıkartılabilmesinin şartlarını oluşturmaktır. Hammaddeye sahip, ancak o hammaddeyi işleyecek teknoloji ve sanayilerden yoksun bir ülkenin konumu itibari ile sanayileşmiş ülkelerin ekonomilerine ucuz değer aktaran bir rol üstlenmekten öteye gidilemeyeceğini anlamış bir ülke olarak, madencilik politikamızın temelinde hammaddelemizi katma değeri yüksek ürünlere dönüştürecek teknoloji ve sanayilere yönelmemiz gerektiğini

görmemiz gerekir. Ülkemizde, maden üretimleri istenilen kapasitede ve uç ürünlere yönelik nitelikte değildir. Madencilik sanayinde, mevcut üretim kapasitelerinin bile tam anlamı ile kullanılabilmediğini söylemek mümkün değildir. Madencilik sektöründe, gerek kamu gerekse özel sektörün çeşitli problemleri mevcuttur. Özünde, madencilik sektörünün temel sorunu mülkiyetin kamuda mı yoksa özel sektörde mi olması değil, sektörde kamu ve özel sektörü bütün olarak kavrayacak ciddi ve tutarlı bir madencilik politikasının uygulanmamasıdır. Sanayileşen bir Türkiye'nin değerlendireceği maden kaynakları mevcuttur. Ülkemizin gelişmesinde, doğal kaynaklarımızın ekonomik katkısını verimli şekilde sağlayacak ciddi, tutarlı bir sanayi, teknoloji, enerji ve bunlara bağlı olarak madencilik politikasının uygulanmasına ihtiyaç vardır. Sahip olduğumuz yüksek miktar ve kalitedeki bor rezervlerinden sağlanacak faydanın en üst düzeye çıkarılabilmesi için katma değerleri daha yüksek ürünlere yönelmek ve Ülkemizde borlu sanayileri kurmak büyük önem taşımaktadır.

Netice olarak;

- Stratejik bir hammadde; Gelişen teknolojiler, bugün sanayinin tuzu olarak adlandırılan bor'un kullanımını ve bağımlılığını artırmakta ve borun stratejik mineral olma özelliği giderek daha da belirginleşmektedir.

- Politikasızlık; Ülkemizin gelişmesinde, doğal kaynaklarımızın ekonomik katkısını verimli şekilde sağlayacak ciddi, tutarlı bir sanayi, teknoloji, enerji ve bunlara bağlı olarak madencilik politikasının uygulanmasına ihtiyaç vardır.

- Hukukun üstünlüğü; 2840 sayılı yasadaki "Bor Madenleri Devletçe işletilecektir" hükmü asla değiştirilmemelidir. Ruhsatlar, fiyatları belirleme ve Pazar politikaları kamuda kalmakla birlikte yine de özel sektör ile işbirliği yapmaya çatlak aramak özelleştirmenin ve kaynakları aktarmanın bir diğer biçimi olacağından bu yollara müsaade edilmemelidir.

- En büyük rezervler;

Büyük rezervlere sahip olmak kendi başına bir anlam ifade etmemektedir, asıl olan bu rezervlerden sağlanacak faydanın en üst seviyeye çıkartılabilmesinin şartlarını oluşturmaktır. Bu noktada, sahip olduğumuz yüksek miktar ve kalitedeki rezervlerden sağlanacak faydanın en üst düzeye çıkarılabilmesi için katma değerleri daha yüksek ürünlere yönelmek ve Ülkemizde borlu sanayileri kurmak büyük önem taşımaktadır. ABD, Avrupa, Japonya, Çin gibi ülkeler için bor stratejik bir öneme sahiptir. O halde, Türkiye bu güç odaklarının duyarlılığını iyi analiz edip, strateji ve taktiklerini planlarken ortak çıkarlar çerçevesinde kendi çıkarlarını koruyan en uygun kesişim alanlarını bulup uygulamaya koymak durumundadır.

- İleri teknoloji için bilimsel araştırma; Gelişmek ve refah seviyesini yükseltmek için, Türkiye'nin ulusal İnovasyon konusunda yetkinleşmesinden başka çözümü yoktur.

- 21. Yüzyılın Enerji Kaynağı; Hidrojen taşıyıcısı olmasının yanı sıra ve bir enerji hammaddesi olan bor madenleri, 1950 yılından bu yana üzerinde en yoğun çalışma yapılan madendir. Bu bağlamda, hidrojen taşıyıcısı (sodyum bor hidrür), enerji hammaddesi (92.77 Mega-jul/ Litre) ve füzyon reaktörlerinde yakıt olarak kullanımı hususlarında

gelişmiş ülke laboratuvarlarında birçok çalışma yürütülen bor madenin, 21. yüzyılda önemi daha da artacaktır.

Ülkelerin kendi kaynaklarından ülkeleri çıkarına azami fayda sağlamaları için tek seçenekleri, onları mümkün olduğu kadar katma değerlerini daha da yükseltecek nihai ürün haline dönüştürerek pazarlamalarıdır. 21.yüzyılın en önemli yer altı kaynaklarından biri olarak tanımlanan bor madenine olan talep ve bor madeni ürünlerinin kullanımı gün geçtikçe artmaktadır. Dünyada birkaç ülkede bulunması, yeni teknolojilerle birlikte kullanım alanlarının çeşitlenmesi, özellikle enerji ve savunma sanayinde ön plana çıkması "stratejik" olma özelliğini de beraberinde getirmektedir. Günümüzün en önemli enerji kaynağı olan petrolün, rezervlerinin sınırlı olması nedeniyle alternatif enerji arayışları hız kazanmıştır. En kolay enerji, hidrojen barındıran kimyasallardan sağlanmaktadır. Araştırmalar, bor kimyasallarının içerdiği yüksek hidrojen oranı nedeniyle alternatif enerji kaynakları içinde kullanımı en kolay maden olduğunu ortaya koymuştur. Ülkemizin sahip olduğu yüksek bor rezervinin stratejik bir önem kazanması, bu rezervlerden elde edilecek faydanın yükseltilmesi ile mümkündür.

“Yumuşak İniş”in Neresindeyiz

Türkiye kapitalizmi, 2009'daki yüzde 5'e yakın küçülmenin (teğet geçerken!..) ardından 2010 ve 2011 yıllarında ortalama yüzde 9'a yakın büyüme gerçekleştirdi. Krize girerken de krizden çıkarken de ana belirleyici etken, dış kaynak giriş-çıkışı oldu. Türkiye kapitalizminin yapısal özelliği bu. Doğrudan yabancı sermaye, borsaya, devlet kağıtlarına sıcak para (portföy) ve dış kredi biçimlerinde, üç yolla gelen yabancı kaynak ile ekonomi büyüyor, bunlar geri çekilince ekonomi küçülüyor. O nedenle dış kaynak trafiği, büyümenin seyrini takipte en önemli gösterge.

Türkiye kapitalizminin diğer bir özelliği de, dış kaynak ile büyümesinin döviz kazandıran değil, döviz harcatan olması. Dolayısıyla sürekli döviz açığı ,yani cari açık vermesi. Dış kaynak geldikçe cari açık da büyüyor, borç yaratan bir büyüme yaşanabiliyor ancak. Para geldiği sürece büyürüz, cari açık önemli değil, diyemiyor kimse. Her yazın bir de kışı var. Çünkü, öyle bir yere geldik ki, Türkiye hızlı büyümeyi ancak büyük döviz açıkları vererek, özellikle dış borç stokunu büyüterek gerçekleştirdi. Bu borç kamburu ile şimdilik yüksek faize tamah ederek gelen dış yatırımcı, artık risk üstlenmez, gelmez olur. O zaman da çok ciddi kur şokları ve gürültülü inişler yaşanır. İşte bu nedenle, hedef küçültüldü, 2012 ve onu izleyen iki yıl için yüzde 4-5 büyüme hedefleri ile yetinilmeye karar verildi ve bunun adına “yumuşak iniş” denildi.

Peki, şimdi yılın ortasına gelirken bu “yumuşak iniş”in neresindeyiz? Bu sorunun yanıtı için ancak bu ayın sonunda ilk 3 ayın büyüme verileri açıklandığında sağlıklı bir ipucu sahibi olacağız. Ama, başka göstergeler, 2012 için yüzde 4 olarak belirlenen “yumuşak iniş” ile uyumlu bir trend izlendiğini gösteriyor. Bunun da en önemli göstergesi, ilk 4 ayın yabancı para trafiği.

Ekonominin yüzde 8,5 büyüme yaşadığı, cari açığın da milli gelirin yüzde 10'una tırmanarak dünya rekoru kırdığı 2011'de, ilk 4 ayda giriş yapan yabancı kaynak 32,5 milyar dolar dolayındaydı. Buna, kaynağı bilinmeyen yabancı para girişi eklendiğinde toplam 35,2 milyar doları buluyordu. Yani ekonomi yelkeni dış rüzgârlarla pupa yelken yol alıyordu. Bu yılın ilk 4 ayında ise yabancı kaynak girişi 20 milyar dolardan biraz az. Kaynağı belirsizleri ekleyince 23 milyar dolara yakın. Yani büyüme yılı ile soğuma yılı trafiği arasında 35'e 23 gibi bir fark var. Demek ki, dış kaynak girişi geçen yıla göre azalıyor, bu da hedeflendiği gibi daha düşük büyüme, soğuma hedefine uygun bir seyir.

Büyüme vites düşürünce cari açık da hem miktar hem de milli gelire oran olarak düşüş gösterecek, bu da beklenir bir şey. Artık yüzde 10 cari açık/milli gelir oranından değil, belki yüzde 7-8 dolayında bir orandan söz edeceğiz. İleriki yıllarda büyümenin seyrine bağlı olarak bu oran değişecek. Unutmayalım ki, ekonomisi büyüme halinde iken 2007'de İspanya'nın cari açığı da milli gelirinin yüzde 10'unu geçmişti. Ama sonraki küçülme yılları ile birlikte 2011'de yüzde 3,5'a kadar düştü. Yani, bu cari açık sorunu da değişmez bir şey değil, tamamen büyümenin seyrine bağlı. Muhteris büyümeden büyük cari açık, mütevazı büyümeden küçük cari açık doğuyor. Türkiye, hem büyüyen hem cari açık vermeyen bir ülke değil. Böyle ülkeler var ama Türkiye onlardan değil.

Peki yıl sonuna kadar her şey böyle “kontrol altında” seyredebilir

mi? Ekonomi inişini kazasız belasız sürdürür mü, yoksa “yumuşak” iniş yerini sert bir düşüşe mi bırakır? Ya da düşük bir ihtimal olsa da, yumuşakla yetinmez de kontrol dışı bir büyüme serüvenine mi sürüklenir? İşte ihtimaller bunlar...

Bunlardan “yumuşak iniş” senaryosu hayata geçerse, işsizlik oranının yüzde 10,5'ta kalacağı, cari açığın yüzde 8'e düşse de önemli bir kırılma ögesi olmayı sürdüreceği öngörüler arasında. Büyüme düşeceği için bütçeye ithalat ve tüketimden gelen dolaylı vergilerin azalacağı, buna karşılık harcamaların aynı ölçüde azalmayacağı söylenebilir. Yine de bu senaryo bütçe açığını milli gelirin yüzde 1,5'unda tutma iddiasında. Bu senaryonun en çok güvendiği dağ, özelleştirmeler, özellikle kamu gayrimenkullerinin satışı.

Yumuşak iniş yerine, Avrupa depresi ile daha sert düşüşler yaşanabilir mi? Bu da mümkün bir senaryo. Yüzde 4 yerine yüzde 2- 2,5' a kadar düşen bir büyüme, birçok olumsuzluğu beraberinde getirir. Bir kere işsizlik rahatlıkla yüzde 11'i aşar. Ayrıca bütçe açığı da, düşen vergilerle beraber artar. Tek olumluluk, ithalata dayalı üretim yavaşlayacağı için ithalatın, dolayısıyla cari açığın biraz daha daralması olur. Yine de bu senaryonun ana değişkeni Avrupa'da yaşanacaklar. Yunanistan'ın ardından İspanya'da hızlı bir dalgalanma Avrupa'dan Türkiye'ye çok sert rüzgârlar taşıyabilir. Yabancı kaynak girişi iyice azalırsa, Türkiye'de de şemsiye ters döner.

Bu tür türbülansların Türkiye'ye etkisi, fırtınada AKP iktidarının ekonomide ne kadar iyi dümen tutacağına bağlı. Elindeki bütçe, ona önemli can simitleri sağlıyor ama fırtınaya ne kadar dayanır? Öyle görünüyor ki, geleceği şekillendirecek etkenler, dışarıda Avrupa çalkantısı, içeride ise hem gerici kültürel-politik uygulamaların hem de neoliberal ekonomik icraatın basıncı altında gerilmiş “sokak”ın tepkisi olacak. (mustafasonmez.net)

KOBİ'lerin internet siteleri sınıfta kaldı

Yellow Medya yeni Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girerken 161 binden fazla KOBİ'nin internet sitesini inceledi. Elde edilen verilere göre, Türkiye'deki KOBİ web sitelerinin online aramalarda bulunabilmek için doğru konumlandırılmadığı sonucu çıktı.

Yellow Medya ve vSplash Techlabs, Türkiye'de SMB DigitalScape verilerinin düzenli olarak yayınlanması ve dağıtılması için stratejik işbirliği yaptıklarını duyurdu. İş birliği anlaşmasının ardından vSplash tarafından geliştirilen SMB DigitalScape, Türkiye'deki 161 binden fazla KOBİ web sitesini analiz etti.

SMB DigitalScape verileri, arama motoru perspektifinden bakıldığında birçok KOBİ web sitesinin bulunabilmek için teknik açıdan doğru konumda olmadığına işaret ediyor. Meta başlıkların, gizlilik politikalarının ve anahtar

sözcüklerin olmaması bu sitelerin en önemli eksikleri arasında gösteriliyor.

SMB DigitalScape'den elde edilen diğer veriler şu şekilde sıralanıyor:

- KOBİ web sitelerinin yüzde 99,2'si, mobil cihazlarda düzgün olarak görüntülenmelerini sağlayan optimizasyona sahip değil.

- KOBİ web sitelerinin yüzde 73,4'ünün ana sayfasında tüketicilerin firma ile iletişime geçebilmesini sağlayacak bir telefon numarası bulunmuyor.

- KOBİ web sitelerinin yüzde

71,7'sinin ana sayfasında tüketicilerin firma ile iletişime geçebilmesini sağlayacak bir e-posta adresi bulunmuyor.

- KOBİ web sitelerinin yüzde 57'si, tüketicilerin bilgi talebinde bulunabilmelerini sağlayan bir form seçeneğine sahip değil.

- KOBİ web sitelerinin yüzde 56,8'inde arama motorlarında bulunabilmeyi sağlayan anahtar kelime bilgisi bulunmuyor.

- KOBİ web sitelerinin yüzde 87,1'inde gizlilik politikası bulunmuyor.

BİRÇOK SEKTÖR YILIN İKİNCİ YARISINDAN UMUTLU DEĞİL

Dünya gazetesinin derlediği verilerde, birçok sektör yılın ikinci yarısından umutlu değil. AB'de devam eden kriz tekstil, kimya, otomotiv gibi ihracatçı sektörleri derinden etkilemeye devam ediyor.

2012'ye ılımlı iyimserlik hedefi ile giren sektörlerin büyük kısmı, ikinci yarı için çok da olumlu beklentiler taşıyor.

ALTIN, ÜRETİCİSİNİ ZENGİN EDEMEDİ

Altın fiyatları 2008 yılından 2012'ye kadar hızlı bir yükseliş yaşarken, altın üreticilerinin borsa performansı; maliyetlerinin artması, cevher oranı yüksek altın bulmanın zorlaşması ve yatırımcıların altına erişim için borsa yatırım fonlarını (EFT) kullanmaya başlamasıyla zayıfladı. Genellikle kriz zamanlarının güvenli limanı olarak görülen altın, 2012 yılında cazibesini yitirdi. Euro Bölgesi borç krizinin dolara destek vermesi altının işine yaramadı ve altın fiyatları yıl başından bu yana sadece yüzde 0.48 yükselebildi. 2012 yılındaki zirvesinin ise yaklaşık yüzde 12 gerisinde. Analistlere göre altın fiyatlarında gerileme sürecek ve altın üreticilerinin hisselerindeki değer kaybı bunun en önemli göstergelerinden biri.

ÖZEL BANKALAR KOBİ'LERE VERDİKLERİ KREDİYİ KISTI

Yılın ilk dört ayında özel mevduat bankalarının KOBİ'lere kullandırılan kredilerin hacmi yüzde 1.6 oranında, net 1.4 milyar lira daralarak 86 milyar liraya geriledi.

Özel mevduat bankaları ile katılım bankalarının küçük ve orta boy işletmelere (KOBİ) kullandırdığı kredilerin hacminde küçülme yaşanıyor.

BDDK verilerine göre bankacılık sektörünün toplam KOBİ kredilerinin hacmi yılın ilk dört ayında yüzde 1.6 oranında net 2 milyar 652 milyon liralık artışla 164 milyar 761 milyon liraya ulaştı.

TÜKETİCİ KREDİLERİ VE KART KULLANIMI ARTTI

Mevduat bankalarının tüketici kredileri ve bireysel kredi kartları kullanım tutarı 1 Haziran itibarıyla, bir haftada 2,6 milyar lira artarak 230 milyar 328 milyon 528 bin lira oldu.

Merkez Bankası haftalık bültenine göre, tüketici kredileri 169 milyar 99 milyon 243 bin liradan, 170 milyar 83 milyon 260 bin liraya yükseldi.

Tüketici kredilerinin 71 milyar 934 milyon 328 bin lirası konut, 6 milyar 992 milyon 939 bin lirası taşıt kredisi, 91 milyar 155 milyon 993 bin lirası da diğer kredilerden oluştu.

Aynı dönemde, bireysel kredi kartı kullanım tutarı ise 1 milyar 669 milyon 767 bin lira artarak, 60 milyar 245 milyon 268 bin liraya yükseldi.

SURİYE'YE KOMŞU İLLERDE KAYIP BÜYÜYOR

Türkiye ile Suriye arasındaki siyasi ilişkilerin hızla bozulması sınır illerinde ekonomik ve sosyal kayıplara yol açtı. Sınır illerinin yanı sıra bölgenin tümünde ekonomik canlılık büyük darbe alırken, sorunun ağırlaşarak sürmesi, ekonomik beklentileri de olumsuz etkilemeye devam ediyor.

Türkiye ile Suriye arasında 2011 yılından itibaren hızla gelişen siyasi gerginlik son olarak hükümetin bu ülkenin "istenmeyen adam" ilân ettiği Ankara Büyükelçiliği personelini tümüyle sınır dışı etmesiyle yeni bir aşamaya girdi. İkili ilişkilerin gittikçe kötüleşmesi siyaset kadar karşılıklı ekonomik çıkarları da olumsuz etkilemeye devam ediyor.

DEVLET İLAÇTA 25 YERINE 61 LİRA ÖDÜYOR

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) Kasım ayında aldığı ilaçta indirim kararı, kanser hastalarını vurdu. En temel kanser ilaçlarından olan Bleocin dahil pek çok antikanser ilacı, yapılan fiyat indirimi nedeniyle karaborsaya düştü. Karaborsada fiyatı 300 liraya kadar yükselen Bleocin, Türkiye'ye 'telefon kılıfı' olarak kaçak girmeye başladı.

SGK, ilaç bütçesinde ortaya çıkan yüksek artış üzerine Kasım ayında aldığı kararla bazı ilaçların fiyatını düşürdü. Böylece SGK, 25 lira ödediği Bleocin'e 17 lira ödeyeceğini duyurdu. Bu fiyat üzerine, ithalatçı firmalar Türkiye'ye Bleocin getirmekten

vazgeçti ve ilaç karaborsaya düştü. En temel kanser ilaçlarındaki bu fiyat indirimi, büyük vurgunun önünü açtı. İşte ilaçta yaşanan büyük oyunun perde arkası...

20 MİLYAR DOLARLIK AKKUYU İÇİN 'DEPREM-DE ERKEN UYARI' UNUTULDU

Moskova'da başlayan Atomexpo-2012 nükleer teknolojiler fuarında, Mersin Akkuyu'da inşa edilecek nükleer santral projesine, depreme karşı geliştirilen en yeni erken uyarı sisteminin henüz dahil edilmediği iddiası ortaya atıldı.

RUSYA'nın başkenti Moskova'da başlayan Atomexpo-2012 nükleer teknolojiler fuarında, Mersin Akkuyu'da yaklaşık 20 milyar dolar maliyetle inşa edilecek Türkiye'nin ilk nükleer santrali projesine, depreme karşı geliştirilen en yeni erken uyarı sisteminin henüz dahil edilmediği iddiası ortaya atıldı. Rus devletine ait Atomstroyexpor'un Türkiye'de kurduğu Akkuyu NGS A.Ş. yetkilileri, "Daha kazma vurmadık. Bu tür konular daha sonra değerlendirilebilir. Şu anda açıklanacak bir şey yok" dediler.

ÇAY TARLADA YARI FİYATINA ALINIYOR

ÇAYKUR kısıtlamalara getirince çay üreticisi ortada kaldı. Kimi zaman sıkıntılarını duyurmak için yol kapattılar kimi zaman Meclis'te eylem yaptılar. Ancak sonuç değişmedi. Üretici nakit paraya sıkışınca özel sektör devreye girdi. Çay tarladan yarı fiyatına satın alınıyor.

ÇAYKUR alımlara kısıtlama getirirken, özel sektör kuruluşları, 1 lira 10 kuruş yaş çay taban fiyatının çok altında rakamlara üreticiden ürün topluyor. Bazı firmaların kilosu 66 kuruştan yaş çay alımı yaptığı belirtildi.

TÜRK LİRASI MAYIS'TA DEĞER KAYBETTİ

Türk Lirası, mayıs ayında yıllık düzeyde TÜFE bazında değer kaybederken, ÜFE bazında değer kazandı.

Merkez Bankası tarafından yayımlanan geçici verilere göre 2003=100 bazlı reel efektif döviz kuru endeksi TÜFE bazında aylık yüzde 0,6 (0,67 puan) değer kazanarak 115,94'den 116,61'e, ÜFE bazında yüzde 1,79 (1,98 puan) artarak 110,80'den 112,78'e yükseldi.

İHRACATIN YARIDAN FAZLASINI 3 İL SIRTLIYOR

Türkiye'nin 5 aylık toplam ihracatının yüzde 60,18'ini İstanbul, Kocaeli ve Bursa karşıladı. Türkiye'nin yılın ilk 5 ayında toplam ihracatının yüzde 60,18'ini İstanbul, Kocaeli ve Bursa karşıladı.

Bu dönemde, İzmir, Ankara, Gaziantep, Manisa ve Denizli'nin de aralarında yer aldığı milyar dolarlık ihracat sınırını aşan 8 ilin, Türkiye'nin toplam ihracatından aldığı pay ise yüzde 79,83'ü buldu.

Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin (TİM) verilerinden yapılan hesaplamalara göre, ocak-mayıs döneminde, Türkiye'nin toplam ihracatı 59 milyar 833 milyon 376 bin dolar olarak gerçekleşirken, bunun yüzde 41,85'ini (25 milyar 45 milyon 988 bin dolar), tek

başına İstanbul karşıladı.

KOMŞUDA ÇOK, BİZDE YOK

Dünya genelinde kanıtlanmış petrol rezervinin yüzde 56,4'ü, doğalgaz rezervinin ise yüzde 65'i Türkiye'nin yakın coğrafyasında bulunuyor.

Enerji Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) ve Uluslararası Enerji Ajansı verilerinden yapılan derlemeye göre, dünya genelinde 1 Ocak 2012 tarihi itibarıyla kanıtlanmış petrol rezervi geçen yılın aynı ayına göre yaklaşık yüzde 3,6 artarak 1 trilyon 523,23 milyar varile yükseldi. 1 Ocak 2011 tarihinde dünya genelindeki kanıtlanmış petrol rezervi 1 milyar 469.61 milyar varil düzeyinde idi.

SON 6 YILIN EN YÜKSEK ENFLASYONU

İstanbul'da mayıs ayında perakende fiyatlar yüzde 1,12 oranında, toptan fiyatlar ise yüzde 0,08 oranında arttı. İstanbul Ticaret Odası (İTO) tarafından İstanbul için hazırlanan 1995 bazlı Ücretliler Geçinme İndeksine göre geçen ay, perakende fiyatlar yüzde 1,12, Toptan Eşya Fiyatları Endeksine göre toptan fiyatlar ise yüzde 0,08 oranında artış gösterdi.

İTO tarafından hazırlanan fiyat indekslerinin, 2012 yılı mayıs ayının bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırmasında, perakende fiyatlar yüzde 10,57, toptan fiyatlar yüzde 10,09 oranında yükseldi. Söz konusu indekslerde 24 aylık serilerden oluşan yıllık ortalama artış hesabına göre, Mayıs 2012'de, 1995 bazlı Ücretliler Geçinme İndeksi yıllık ortalama yüzde 8,28, Toptan Eşya Fiyatları İndeksi yıllık ortalama yüzde 12,89 oranında arttı.

HAYVAN İTHALATININ DURDURULMASINI İSTİYORLAR

Konya Kırmızı Et Yetiştiricileri Birliği Başkanı Karabulut: “Üreticiler bu işi bırakmak istiyor, hayvanını kestirecek yer bulamıyor. Kasaplık canlı hayvan ithalatı ise olanca hızıyla devam ediyor” dedi.

Konya Kırmızı Et Yetiştiricileri Birliği Başkanı Nazif Karabulut, “Üreticiler bu işi bırakmak istiyor, hayvanını kestirecek yer bulamıyor. Kasaplık canlı hayvan ithalatı ise olanca hızıyla devam ediyor” dedi. Karabulut, Konya Hilton Garden Inn Otel’de, birlik üyesi üreticilerle birlikte düzenlediği basın toplantısında, üreticinin bir kilogram eti 16 liraya mal ettiğini ancak 13 liraya satacak yer bulamadığını iddia etti.

ATATÜRK HAVALİMANI AVRUPA’DA BİRİNCİ

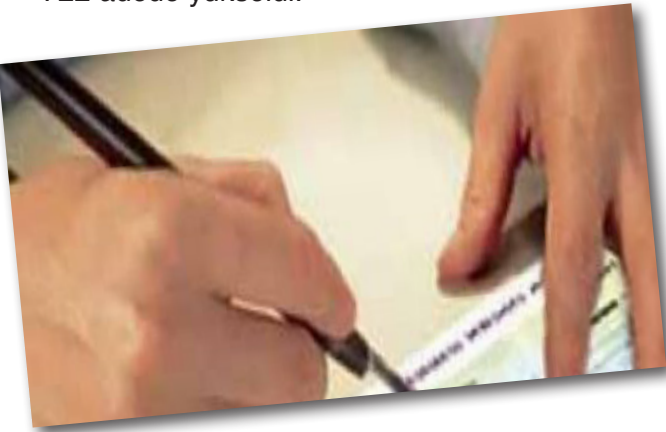
İstanbul Atatürk Havalimanı Nisan ayında geçen yılın aynı ayına göre, uçak ve yolcu hareketlerinde yüzde 19,8 artış göstererek, Moskova, Barselona, Paris, Frankfurt gibi Avrupa’nın en büyük havalimanlarını geride bıraktı ve Avrupa birincisi oldu.

Uluslararası Havaalanları Konseyi’nin (ACI) verilerine göre, Nisan ayında Avrupa’da uçak hareketlerinde azalış gözlemlendi. Avrupa’daki havaalanlarında toplam yolcu trafiği Nisan 2012’de geçen yılın aynı ayına göre yüzde 2,2 artmasına rağmen, uçak hareketliliği yüzde 1,8 oranında azaldı.

KARŞILIKSIZ ÇEK SAYISI ARTTI

Karşılıksız çek sayısı Mayıs ayında bir önceki aya göre yüzde 34,2 oranında artarak 83 bin 80 adede yükseldi. Merkez Bankası tarafından bankalara duyurulan karşılıksız çek sayısı, Mayıs ayında bir önceki aya göre yüzde 34,2 oranında artarak 61 bin 875 adetten 83 bin 80 adede yükseldi.

Geçen yılın aynı ayına göre ise karşılıksız çek sayısında yüzde 117,9’luk artış kaydedildi. Geçen yıl Mayıs ayında karşılıksız çek sayısı 38 bin 117 adet olarak gerçekleşmişti. Öte yandan Mayıs ayında mahkemeler tarafından yasaklama kararı alınan çek sayısı bir önceki aya göre yüzde 117 oranında artarak 91 bin 722 adede yükseldi.

ÜÇÜNCÜ BOĞAZ KÖPRÜSÜ GUARDIAN’DA

The Guardian, üçüncü köprünün cinayet olduğunu söylerken “Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, 4,5 milyar Türk lirası değerindeki projeye ağırlığını koydu” ifadelerini kullandı ancak çevrecilerin, şehir planlamacıların ve İstanbul’da oturanların plana öfkeli olduğunu vurguladı.

İstanbul’a yapılacak üçüncü boğaz köprüsü tartışmaları İngiliz basınına da yansdı. The Guardian, “Üçüncü köprünün cinayet olduğunu söyleyen Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, 4,5 milyar Türk lirası değerindeki projeye ağırlığını koydu” ifadelerini kullanırken ancak çevrecilerin, şehir planlamacıların ve İstanbul’da oturanların plana öfkeli olduğuna dikkat çekti.

The way of natural taste...

PAKTEL®

PRESENT®

MUTFAK GEREÇLERİ SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Büro : İstoç Top.Çar. 2.Ada No: 26 Bağcılar - İstanbul Tel : 0 212 659 52 85 Fax : 659 11 22
Fabrika : Hoşdere Asfaltı Evren 2 Oto San. Sit. 22. Blok No : 6-7-16-17 Esenyurt - İstanbul
Tel : 0 212 672 10 84 Fax : 762 01 10 Web : www.paktel.com.tr E-Posta: paktel@paktel.com.tr

“Kaliteli hizmetin ETKİN gücü”

TEKNİK SERVİS GRUBU

- BİNA İŞLETİMİ VE YÖNETİMİ (FACILITY MANAGEMENT)
- ÇOK LOKASYONLU PROJE YÖNETİMİ
- PERİYODİK BAKIM VE ARIZA ONARIMI

TAAHHÜT GRUBU

- MİMARİ PROJE VE TAAHHÜT DEPARTMANI
- ELEKTRİK PROJE VE TAAHHÜT DEPARTMANI
- MEKANİK PROJE VE TAAHHÜT DEPARTMANI
- GIDA SOĞUTMA PROJE VE TAAHHÜT DEPARTMANI

İMALAT GRUBU

- MERKEZİ SOĞUTMA GRUBU İMALATI
- SOĞUK ODA İMALATI
- MARKET ÜRÜN TEŞHİR DOLAPLARI İMALATI
- SU VE ELEKTRİK TASARRUF CİHAZLARININ İMALATI

SATIŞ GRUBU

- BİREYSEL VE MERKEZİ KLİMA SİSTEMLERİ SATIŞI
- MERKEZİ SOĞUTMA GRUPLARI SATIŞI
- SOĞUK ODA SİSTEMLERİ SATIŞI
- MARKET VE ÜRÜN TEŞHİR DOLAPLARI SATIŞI
- ELEKTRİK VE SOĞUTMA MALZEMELERİ SATIŞI
- SU VE ELEKTRİK TASARRUF CİHAZLARI SATIŞI

Genel Müdürlük: Haberler Sk., No:4 34394 Esentepe / İSTANBUL Tel: +90 212 212 36 36 Faks: +90 212 212 36 37
E-posta: servis@etkin.biz.tr samsung@etkin.biz.tr

- İstanbul Anadolu Bölge Müdürlüğü • Güney Marmara Bölge Müdürlüğü (Bursa), • Ege Bölge Müdürlüğü (İzmir), • Doğu Akdeniz Bölge Müdürlüğü (Adana),
• Batı Akdeniz Bölge Müdürlüğü (Antalya), • Karadeniz Bölge Müdürlüğü (Samsun), • İç Anadolu Bölge Müdürlüğü (Ankara),
• Doğu Anadolu Bölge Müdürlüğü (Erzurum), • Güneydoğu Bölge Müdürlüğü (Gaziantep) temsilciliklerimiz ile Türkiye genelinde hizmet vermekteyiz.

“ETKİN ŞİRKETLER TOPLULUĞU”
www.etkin.biz.tr

